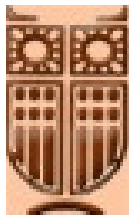

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

**ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Β1. ΠΡΟΤΑΣΗ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΗΣ
ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ ΕΤΟΥΣ

2019-2020

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ
ΣΠΟΥΔΩΝ**

Ημερομηνία υποβολής: 4 Μαΐου 2020

Ο.Μ.Ε.Α. Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής:

Καθηγ. Δέσποινα Παπαδοπούλου (Πρόεδρος Τμήματος)

Καθηγ. Θεοδοσία Ανθοπούλου

Καθηγ. Χρίστος Παπαθεοδώρου

Αναπ. Καθηγ. Μαρία Συμεωνάκη (Αντιπρόεδρος Τμήματος)

Αναπ. Καθηγ. Ελένη Πρόκου

Αναπ. Καθηγ. Κωνσταντίνος Δημουλάς

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Πολιτική διασφάλισης ποιότητας.....	4
2. Σχεδιασμός και έγκριση των προγραμμάτων σπουδών.....	10
3. Φοιτητοκεντρική μάθηση, διδασκαλία και αξιολόγηση	19
4. Εισαγωγή φοιτητών/τριών, στάδια φοίτησης, αναγνώριση σπουδών και λήψη πτυχίου.....	23
5. Διδακτικό προσωπικό	30
6. Μαθησιακοί πόροι και φοιτητική στήριξη	32
7. Διαχείριση πληροφοριών	37
8. Δημόσια πληροφόρηση	40
9. Συνεχής παρακολούθηση και περιοδική εσωτερική αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών	42
10. Περιοδική εξωτερική αξιολόγηση των ΠΠΣ.....	44
11. Παράρτημα	47

1. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

ΤΑ ΑΕΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, Η ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΜΕΡΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΗ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΣΣΕΤΑΙ ΚΑΙ ΝΑ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΕΤΑΙ (ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ) ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΕΙ ΚΑΙ, ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ, ΣΤΗΝ ΕΚΠΛΗΡΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΠΠΣ. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΥΤΗ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΚΑΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΟΛΑ ΤΑ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΕΡΗ.

A. Πολιτική Ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

I. Αρχές πολιτικής ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών

Η ακαδημαϊκή πολιτική ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής έχει ως στόχο τη διασφάλιση και τη συνεχή βελτίωση ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών στη σύνδεσή του με την Πολιτική Ποιότητας του Πανεπιστημίου. Αυτό το επιτυγχάνει με την προσήλωση στους στόχους και την αποστολή του Τμήματος, με την αυστηρή τήρηση του θεσμικού πλαισίου σπουδών, των οργάνων του, των διαδικασιών, της ακαδημαϊκής δεοντολογίας και της υψηλής ποιότητας του διδακτικού προσωπικού, με τη διδασκαλία και την έρευνα, τις καλές πρακτικές, την αποτελεσματικότητα, με τη σύνδεση διδακτικού και ερευνητικού έργου με την αγορά εργασίας, τη διάχυση και τη δημοσιοποίηση του παραγόμενου έργου ώστε να συνομιλεί και να είναι χρήσιμο στην τοπική κοινωνία και στην κοινωνία γενικότερα. Η βασική φιλοσοφία Αρχών του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών διέπεται από τις αρχές της διαφάνειας μέσω της επικοινωνήσής του, της αντικειμενικότητας των σχέσεων και των διαδικασιών μέσω τήρησης των κανόνων και της εφικτότητας ότι αυτές εφαρμόζονται στην πράξη με αποτελέσματα.

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής με τον καινοτόμο και διεπιστημονικό χαρακτήρα του αντικείμενου σπουδών εξετάζει την οργανωμένη παρέμβαση του κράτους και των φορέων άσκησης πολιτικών, η οποία μέσα από την αναγνώριση και ικανοποίηση αναγκών – σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο – στοχεύει στη ρύθμιση της κοινωνικής αναπαραγωγής, την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων και την ενδυνάμωση της κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης. Η Κοινωνική Πολιτική, ως γνωστικό αντικείμενο, έχει διεπιστημονικό χαρακτήρα και προϋποθέτει εξορισμού τη σύζευξη θεωρίας και εφαρμογής με κύριο στόχο τη διαμόρφωση τεκμηριωμένης κριτικής σκέψης. Για την εκπαίδευση των φοιτητών/τριών του στις γνωστικές περιοχές που καλύπτει, το Τμήμα αντλεί από ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών επιστημών όπως η Κοινωνιολογία, η Οικονομική Επιστήμη, η Πολιτική Επιστήμη, η Νομική Επιστήμη, η Ιστορία, η Στατιστική, η Δημογραφία και η Κοινωνική Γεωγραφία. Διαμορφώνεται σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, από τα εθνικά κράτη, την Ευρωπαϊκή Ένωση και τους διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης, ΟΟΣΑ) και υλοποιείται από ένα ευρύ φάσμα φορέων του κράτους, του ευρύτερου δημόσιου τομέα, της αγοράς και της κοινωνίας των πολιτών. Τα επί μέρους πεδία της περιλαμβάνουν την εργασία, την υγεία, την κοινωνική ασφάλιση και την κοινωνική πρόνοια, που αποτελούν τον πυρήνα της κοινωνικής πολιτικής και ευρύτερα, τη μετανάστευση και τη μεταναστευτική πολιτική, τον κοινωνικό αποκλεισμό και τη φτώχεια, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το

φύλο, την εκπαίδευση, την απασχόληση, την κατοικία, την προστασία του περιβάλλοντος, τον πολιτισμό, τη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, τις ευπαθείς ομάδες, την προστασία του περιβάλλοντος, κ.ά.

Η Πολιτική Ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών με στόχο τη διαμόρφωση κριτικής σκέψης διέπεται από τις εξής βασικές αρχές:

- στην απόκτηση από τους/τις φοιτητές/τριες επιστημονικών γνώσεων και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης στα διαφορετικά αντικείμενα που θεραπεύει.
- στην εισαγωγή των φοιτητών/τριών στις μεθόδους επιστημονικής σκέψης και έρευνας.
- στην παροχή των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων για την ένταξη των φοιτητών/τριών στην αγορά εργασίας
- στην προετοιμασία για υψηλότερα και πιο φιλόδοξα επίπεδα σπουδών (μεταπτυχιακές, διδακτορικές σπουδές, μεταδιδακτορική έρευνα).

II. Συνεχής Βελτίωση Ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ), Θεσμικό πλαίσιο σπουδών, όργανα, διαδικασίες

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής έχει δεσμευτεί για τήρηση της πολιτικής ποιότητας με τη συνεχή βελτίωση ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών (μέσω του Νέου Προγράμματος Σπουδών), το αυστηρό θεσμικό πλαίσιο σπουδών, τα όργανα και τις επιτροπές, την τήρηση των διαδικασιών, την ετήσια έκδοση οδηγού και κανονισμού σπουδών για τους φοιτητές, το θεσμό του ακαδημαϊκού συμβούλου και τη δημοσιοποίησή τους. Η χάραξη της στρατηγικής για την ποιότητα των σπουδών γίνεται με τη βοήθεια της Συνέλευσης του Τμήματος, του Διοικητικού Συμβουλίου, της Προέδρου και της Αντιπροέδρου του Τμήματος, της Επιτροπής Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών, της Επιτροπής Έρευνας και Ερευνητικής Στρατηγικής του Τμήματος, των θεσμικών υπευθύνων του προγράμματος κινητικότητας φοιτητών, των Επιστημονικών Υπευθύνων της Πρακτικής Άσκησης, της Επιτροπής Αξιολόγησης Υποψηφιοτήτων Πρακτικής Άσκησης και Ενστάσεων, της Επιτροπής Κατατακτηρίων Εξετάσεων, του ακαδημαϊκού συμβούλου, του θεσμού παραπόνων, την ανατροφοδότηση των αξιολογήσεων των φοιτητών από την Επιτροπή Προπτυχιακών Σπουδών και την ΟΜΕΑ, το στρατηγικό σχεδιασμό μέσω ανάλυσης SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), των μετρήσιμων κριτήριων αποτίμησης του σχεδίου υλοποίησης και των μηχανισμών παρακολούθησης.

III. Ακαδημαϊκή δεοντολογία και διδακτικό προσωπικό

Η θεμελίωση της πολιτικής ποιότητας γίνεται με βάση την ακαδημαϊκή δεοντολογία. Αυτή περιλαμβάνει την τήρηση των θεσμικών κανόνων προκηρύξεων και εκλογής των μελών ΔΕΠ σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και τις υψηλές προδιαγραφές στην υλοποίηση των προκηρύξεων μέσω προσφοράς θέσεων από τους υποψήφιους και ζήτησης από το Τμήμα. Για το λόγο αυτό συνδέει τις προκηρύξεις θέσεων με τις πραγματικές ανάγκες του Τμήματος οι οποίες είναι πιστοποιημένες μέσω του ακαδημαϊκού και ερευνητικού έργου, της γνωστοποίησης των σπουδών και των κοινωνικών και επαγγελματικών αναγκών που καλύπτει.

IV. Αποτελεσματικότητα Πολιτικής Διασφάλισης Ποιότητας του ΠΠΣ, Οδικός Χάρτης και υλοποίηση

Ως προς την αποτελεσματικότητα της πολιτικής ποιότητας ακολουθείται ο κανόνας συνδυασμού ακαδημαϊκής δεοντολογίας, σχεδιασμού, εφαρμογής και αποτελεσματικότητας. Ο οδικός χάρτης αυτών των τεσσάρων παραγόντων διασφαλίζει στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής υψηλό επίπεδο γενικών γνώσεων στις κοινωνικές επιστήμες και ειδικών γνώσεων στα επιμέρους πεδία της κοινωνικής πολιτικής. Κατά τη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους 2019-20 χαράχθηκε τετραετής σχεδιασμός σύμφωνα με τον οποίο η στρατηγική του Τμήματος στηρίζεται στην ορθολογική κατανομή θεματικών πεδίων, στην ενίσχυση της έρευνας και των εφαρμοστικών πεδίων της Κοινωνικής Πολιτικής, στην ενδυνάμωση των τριών Εργαστηρίων του Τμήματος με νέο προσωπικό ΕΤΕΠ και νέες ερευνητικές δραστηριότητες, στα νέα αναδυόμενα αντικείμενα στον διεθνή χώρο και στην παγκόσμια βιβλιογραφία, στη διεθνή εμπειρία, στα Προγράμματα Σπουδών των όμορων Τμημάτων των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων και στη διεπιστημονικού τύπου προσέγγιση των θεματικών αντικειμένων.

V. Διασφάλιση ποιότητας σχέσης διδασκαλίας και έρευνας

Η Διασφάλιση Ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών επιτυγχάνεται και με την ενδυνάμωση της σχέσης διδασκαλίας και έρευνας που αποτελεί κεντρικό πυλώνα σχεδιασμού και εφαρμογής στη λειτουργία του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής. Αυτό το πέτυχε με την πρόσφατη θεσμοθέτηση δύο (2) επιπλέον εργαστηρίων έρευνας (Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής και Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων) στο αρχαιότερο Εργαστήριο Σπουδών Φύλου. Η ισχυρή σχέση ανατροφοδότησης μεταξύ διδασκαλίας και έρευνας επιτυγχάνεται μέσα από την ταυτόχρονη σύνδεση τεσσάρων επιπέδων έργου: του διδακτικού, του ερευνητικού, του συγγραφικού και του έργου δημοσιοποίησης.

VI. Μηχανισμοί αξιολόγησης και αποτελεσματικότητα

Ως προς τους μηχανισμούς αξιολόγησης και αποτελεσματικότητας εφαρμόζονται άμεσοι και έμμεσοι τρόποι. Οι άμεσοι είναι η χρήση και αξιολόγηση μέσω των ερωτηματολογίων σε όλα τα διδασκόμενα μαθήματα. Οι έμμεσοι εστιάζουν στην ευρεία συμμετοχή των φοιτητών/τριών μας σε όλες τις δραστηριότητες του Τμήματος, στα εργαστήρια, στις έρευνες που υλοποιούνται, στις ημερίδες/συνέδρια/σεμινάρια, ακόμη και στη συγγραφική δραστηριότητα των μελών του Τμήματος μέσω δημοσιεύσεων. Το Τμήμα έχει υιοθετήσει το θεσμό παραπόνων για τους/τις φοιτητές/τριες σύμφωνα με τον οποίο επιφυλάσσεται ένα δίωρο τη βδομάδα για καταγραφή και ικανοποίηση οποιασδήποτε φύσης παραπόνων.

VII. Σύνδεση διδακτικού και ερευνητικού έργου με αγορά εργασίας

Το Τμήμα εργάζεται σθεναρά πάνω στη σύνδεση μεταξύ διδακτικού-ερευνητικού έργου με την αγορά εργασίας. Για τον λόγο αυτό έχει καταγεγραμμένες τις επαγγελματικές προοπτικές των αποφοίτων του μέσω της κατοχύρωσης επαγγελματικής δικαιωμάτων με κωδικό ΠΕ78 (ΠΕ10+ΠΕ13), διαθέτει και

συμμετέχει στο θεσμό της πρακτικής άσκησης, και της κινητικότητας σε πρακτική άσκηση στο εξωτερικό, και τροφοδοτεί την άμεση σχέση με το Σύλλογο Αποφοίτων Κοινωνικής Πολιτικής. Ο συνδυαστικός κρίκος μεταξύ σπουδών στο Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και αγοράς εργασίας είναι ο Σύλλογος Επιστημόνων Κοινωνικής Πολιτικής.

VIII. Συμμετοχή των φοιτητών/τριών σε δράσεις του Τμήματος

Επισημαίνεται ο κεντρικός ρόλος των φοιτητών/τριών μας στην οργάνωση και την εφαρμογή των διαφορετικών δραστηριοτήτων του Τμήματος. Κάθε χρόνο οργανώνεται πληθώρα επιστημονικών δραστηριοτήτων, από εβδομαδιαία σεμινάρια μέχρι επώνυμα μεγάλα διεθνή συνέδρια στα οποία οι φοιτητές/τριες έχουν κεντρικότατο ρόλο τόσο στην οργάνωση όσο και στη συμμετοχή.

IX. Διάχυση και δημοσιοποίηση. Σχέση με την κοινωνία

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής λόγω της φύσης του αντικειμένου του αναπτύσσει έναν ευρύτατο κοινωνικό ρόλο με την ανάπτυξη ενός κριτικού επιστημονικού λόγου για την τρέχουσα κοινωνική πολιτική, την πολιτική γενικότερα, τη δημοσιοποίησή του στην κοινωνία και στους φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής. Επιπρόσθετα, το Τμήμα συμβάλλει στη διαμόρφωση, τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών και πρακτικών που άπτονται των αντικειμένων του μέσω της οργάνωσης συνεδρίων, ημερίδων, σεμιναρίων, κ.ά.

Ο σημαντικός κοινωνικοπολιτικός ρόλος του εκπληρώνεται και ως Τμήμα Συμβούλου του οποίου τα στελέχη προσφέρουν τεχνογνωσία και συμβουλευτική σε δημόσιους φορείς, Οργανισμούς, Υπουργεία, Γενικές Γραμματείες, στην κοινωνία των Πολιτών, κ.ά.

Η Πολιτική Ποιότητας του Τμήματος αναρτάται στην νέα Ιστοσελίδα (socialpolicy.panteion.gr) και στην Ιστοσελίδα του Ιδρύματος (www.panteion.gr) και διαχέεται μέσα από επιστημονικές δημοσιεύσεις, τη συμμετοχή σε επιστημονικά συνέδρια, σε οργανωμένα σεμινάρια, στη δημοσίευση βιβλίων, άρθρων, ηλεκτρονικών μέσων και σε ανάλογες δραστηριότητες. Οι μεγάλες στοχευμένες δραστηριότητες (π.χ. διεθνή συνέδρια) πολλές φορές δημοσιεύονται στον τύπο, στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο, στις ιστοσελίδες των συμμετεχόντων φορέων, κ.ά.

B. Προγραμματισμός στόχων και δράσεων

Οι αυξανόμενες απαιτήσεις σ' ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον εκπαίδευσης, ο ισχυρός ανταγωνισμός, οι μεγάλες περικοπές στο ένα πέμπτο τόσο στους τακτικούς προϋπολογισμούς των δημόσιων Πανεπιστημίων όσο και στην πρόσληψη νέων μελών ΔΕΠ και διδακτικού προσωπικού ευρύτερα καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολη την τήρηση, την εφαρμογή και εν τέλει την υλοποίηση των στόχων που έχουν σχεδιαστεί από το Τμήμα για το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών.

Πέραν των γενικών προβλημάτων που επικεντρώνονται κυρίως στα παραπάνω, το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου αντιμετώπισε σοβαρό πρόβλημα σύνταξης ενός κανονισμού σπουδών Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών και της καταγραφής, επεξεργασίας και

σχολιασμού των ερωτηματολογίων. Παρόλες τις πολύ σοβαρές αυτές δυσκολίες του κεντρικού σχεδιασμού, πήραμε σαν Τμήμα την πρωτοβουλία να συντάξουμε έναν κανονισμό (Β4.1) και να επεξεργαστούμε τα ερωτηματολόγια του ακαδημαϊκού έτους 2018-19 με τη βοήθεια υποψηφίων διδασκόντων του Τμήματος (Β7).

Επίσης ένα επιπλέον σημείο που θα χρειαστεί βελτίωση είναι η μέθοδος ελέγχου της απορρόφησης των αποφοίτων από την αγορά εργασίας, η ικανοποίηση των φοιτητών/τριών από τις υπηρεσίες που παρέχει και η ικανοποίηση του διδακτικού και διοικητικού προσωπικού από τις συνθήκες εργασίας τους. Το θέμα πρέπει να αντιμετωπιστεί κεντρικά από τη διοίκηση του Πανεπιστημίου με την οργάνωση και πραγματοποίηση εμπειρικής έρευνας που θα δίνει δειγματοληπτικά αξιόπιστα αποτελέσματα.

Ένα σημαντικό σημείο που πρέπει να επισημανθεί εδώ, το οποίο όμως πρόσφατα γνωρίζει μεγάλη βελτίωση είναι η κατοχύρωση των επαγγελματικών δικαιωμάτων. Μετά την κατάργηση-συγχώνευση του ΠΕ10 και ΠΕ13, όλοι οι κοινωνικοί επιστήμονες συμμετέχουν σε ένα ενιαίο κωδικό ΠΕ78 – Ν.4521/18.

Στους άμεσους στόχους που είναι σε διαδικασία πραγματοποίησης καταγράφονται οι εξής:

- Περαιτέρω χρήση και εφαρμογή καινοτόμων διδακτικών μεθόδων και χρήση νέων τεχνολογιών με την αναμενόμενη ενίσχυση των υποδομών των Εργαστηρίων (15 Η/Υ).
- Περαιτέρω ισχυροποίηση του διεθνούς προφίλ του Τμήματος. Συμμετοχή στη Διεθνή κινητικότητα Erasmus φοιτητών και διδασκόντων και διδασκαλία σε Ευρωπαϊκά πανεπιστήμια μέσω του ίδιου προγράμματος.
- Περαιτέρω βελτίωση στη συμμετοχή σε ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα υψηλού κύρους με τη δημιουργία των δύο Εργαστηρίων Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων και με την ενδυνάμωση συνεργιών μεταξύ των τριών Εργαστηρίων.
- Ανάπτυξη ευρύτερων συνεργειών με την αγορά εργασίας μέσω του Προγράμματος της Πρακτικής Άσκησης.
- Περαιτέρω ενίσχυση συνεργασιών με φορείς της ΤΑ μέσω συμμετοχής του Τμήματος σε δύο προγράμματα της ΤΑ.
- Διαμόρφωση ισχυρού προφίλ αποφοίτων του Τμήματος μέσω προγράμματος σπουδών διαρθρωμένου στη βάση αντιστοίχισης μαθησιακών αποτελεσμάτων με δεξιότητες – ικανότητες, καθώς και εργασιών βελτίωσης βαθμολογίας με στόχο τη δυνατότητα συμμετοχής τους σε υψηλότερα επίπεδα σπουδών (μεταπτυχιακών, κ.ά.).
- Περαιτέρω ανάπτυξη συνεργασιών με όμορα και συγγενούς γνωστικού αντικείμενου Τμήματα με τη συμμετοχή του Τμήματος σε δύο νέα διατμηματικά.

Γ. Τρόποι επικοινωνίας της Πολιτικής Ποιότητας

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής επιδιώκει να αναπτύξει έναν ευρύτερο κοινωνικό ρόλο, μέσω της ανάπτυξης ενός κριτικού επιστημονικού λόγου για την τρέχουσα

κοινωνική πολιτική και τη δημοσιοποίησή του στην κοινωνία και τους φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής, καθώς και μέσω της συμβολής του στη διαμόρφωση, τον σχεδιασμό και την αξιολόγηση των δημόσιων πολιτικών και πρακτικών που άπτονται των αντικειμένων του. Για την εκπλήρωση αυτού του ρόλου, το Τμήμα αναπτύσσει συγκεκριμένες δραστηριότητες που συστηματοποιούν και προβάλλουν το έργο του. Σε αυτές περιλαμβάνονται: α) η οργάνωση επιστημονικών συναντήσεων, ημερίδων, συνεδρίων και συμποσίων με εθνικό και διεθνή χαρακτήρα πάνω σε επίκαιρα θέματα που άπτονται της κοινωνικής πολιτικής, β) η καλλιέργεια σχέσεων με αντίστοιχα τμήματα, ινστιτούτα και ερευνητικά κέντρα με στόχο την προώθηση ποικίλων επιστημονικών δράσεων, ανταλλαγών κ.λπ. σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, γ) η ευρεία χρήση και αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για την προβολή του, αλλά και την υιοθέτηση νέων μορφών για την επίτευξη των στόχων του, δ) η ανάπτυξη σχέσεων με φορείς άσκησης κοινωνικής πολιτικής.

2. ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΓΚΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΑ ΑΕΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΣΧΕΔΙΑΖΟΥΝ ΤΑ ΠΠΣ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΓΓΡΑΦΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ, Η ΟΠΟΙΑ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΤΟΥΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ, ΤΙΣ ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΕΓΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ. ΣΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ ΤΩΝ ΠΠΣ ΚΑΘΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΤΑ ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΤΑ ΕΠΙΔΙΩΚΟΜΕΝΑ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΚΑΙ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΤΟΥΣ. ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΥΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ ΤΟΥ ΠΠΣ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΟΥΣ.

Το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) αναβαθμίζεται και εμπλουτίζεται ετησίως κατόπιν συστηματικής εργασίας της Επιτροπής Προπτυχιακών Σπουδών και εισηγήσεων της τελευταίας στη Συνέλευση του Τμήματος. Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής βρίσκεται σε διαρκή αναζήτηση τρόπων βελτίωσης του παραγόμενου έργου του μέσα από τις δράσεις που προαναφέρθηκαν και κυρίως αυτές που αφορούν στη προαγωγή των δύο αλληλένδετων και αδιαχώριστων λειτουργιών του Πανεπιστημίου, που είναι η διδασκαλία και η έρευνα.

Από την ακαδημαϊκή χρονιά 2017-2018 ξεκίνησε να λειτουργεί το νέο ΠΠΣ. Μετά από πολύχρονο διάλογο και εντατικές διαβουλεύσεις των μελών ΔΕΠ, το ΠΠΣ του Τμήματος αναδιαρθρώθηκε πλήρως, προκειμένου αυτό να ανταποκρίνεται στη δυναμική των αλλαγών που συντελούνται στο πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής διεθνώς. Αφού συνεκτιμήθηκαν οι επισημάνσεις της Έκθεσης Εξωτερικής Αξιολόγησης του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής – 2014, οι αλλαγές που συντελούνται στον Ευρωπαϊκό Χώρο Ανώτατης Εκπαίδευσης, οι ανάγκες των φοιτητών/τριών και οι προοπτικές απασχόλησής τους στην ελληνική αλλά και τη διεθνή αγορά εργασίας, το νέο ΠΠΣ υιοθέτησε τη φιλοσοφία της ενίσχυσης της αυτενέργειας των φοιτητών/τριών, μειώνοντας παράλληλα των αριθμό των υποχρεωτικών αλλά και απαιτούμενων μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου. Επιπλέον, οι ECTS των μαθημάτων στο νέο ΠΠΣ διαφοροποιούνται ανάλογα με το φόρτο εργασίας που αναλαμβάνουν οι φοιτητές/τριες.

Το νέο ΠΠΣ άρχισε να εφαρμόζεται σταδιακά για τους/τις πρωτοετείς φοιτητές/τριες του ακαδημαϊκού έτους 2017-18 και η πλήρης ανάπτυξή του θα ολοκληρωθεί το ακαδημαϊκό έτος 2020-21. Μέχρι τότε, για τους/τις φοιτητές/τριες παλαιότερων ετών εφαρμόζεται το παλαιό ΠΠΣ προκειμένου να διασφαλιστεί η ομαλή μετάβαση του Τμήματος στο νέο ΠΠΣ. Με το νέο ΠΠΣ:

- Ο αριθμός των μαθημάτων που πρέπει να ολοκληρώσουν επιτυχώς οι φοιτητές/τριες για τη λήψη πτυχίου μειώθηκαν από 48-50 που ήταν στο παλαιό ΠΠΣ σε 36.
- Τα υποχρεωτικά μαθήματα μειώθηκαν από 26 σε 17.
- Οι ECTS των προσφερόμενων μαθημάτων διαφοροποιούνται πλέον σημαντικά ανάλογα με το φόρτο εργασίας που αναλαμβάνουν οι φοιτητές/τριες: Τα υποχρεωτικά μαθήματα και τα μαθήματα επιλογής διασφαλίζουν 6 ECTS, τα σεμινάρια 12 ECTS και η Πτυχιακή Εργασία 18 ECTS. Έτσι, από το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 και στο εξής, οι φοιτητές/τριες αποφοιτούν αφού συγκεντρώσουν 240 ακαδημαϊκές μονάδες του συστήματος ECTS από τις οποίες οι εκατό δύο (102) αντιστοιχούν στα δεκαεπτά (17) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ), οι ενενήντα (90) σε

δεκαπέντε (15) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και οι σαράντα- οκτώ (48) σε τέσσερα (4) σεμινάρια (ΣΕΜ).

- Ενισχύονται σημαντικά οι απαιτήσεις αυτενέργειας των φοιτητών/τριών. Προκειμένου να ολοκληρώσουν τις Σπουδές τους και να λάβουν Πτυχίο, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τέσσερα (4) Σεμινάρια στο πλαίσιο των οποίων υποχρεούνται να παρουσιάσουν προφορικά ένα συναφές με το περιεχόμενό του θέμα και να παραδώσουν μία εργασία απαλλακτικού χαρακτήρα.

- Προστέθηκαν μαθήματα που δεν καλύπτονται από τα Μέλη ΔΕΠ του Τμήματος με τη θεσμοθέτηση της δυνατότητας επιλογής μέχρι και 8 ΜΕΤ από τους/τις φοιτητές/τριες του Τμήματος αλλά και την ενσωμάτωση μαθημάτων αναφορικά με την Κοινωνική Εργασία που διδάσκονται από προσκεκλημένους/ες καθηγητές/τριες.

- Τέλος, ενισχύθηκε η βαρύτητα των μαθημάτων που εστιάζουν σε ειδικά αντικείμενα της Κοινωνικής Πολιτικής με την αξιοποίηση του θεσμού των Μεταδιδασκόντων και των Διδασκόντων ΕΣΠΑ.

Το νέο ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής περιλαμβάνεται στον Οδηγό Σπουδών για το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020 (βλ. Β3). Στο επίκεντρο της αναμόρφωσης του ΠΠΣ τέθηκαν οι εξελίξεις στις σχετικές πειθαρχίες. Επίσης, η αναμόρφωσή του συνδέθηκε και με τη γενικότερη στρατηγική του Παντείου Πανεπιστημίου προς την κατεύθυνση της διεθνοποίησης και εξωστρέφειάς του, π.χ. περισσότερο ορθολογική χρήση του ECTS, σε άμεση σχέση με την προώθηση των δράσεων Erasmus+, αύξηση της αυτενέργειας των φοιτητών/τριών, επικοινωνία με ενδιαφερόμενους φορείς δράσης εντός και εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας κ.λπ. (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου: <http://www.panteion.gr/index.php/el/>).

Αναφορικά με τη ζήτηση στην αγορά εργασίας των αποκτώμενων προσόντων, οι απόφοιτοι/ες του Τμήματος διαθέτουν τις απαραίτητες γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες που διασφαλίζουν ότι μπορούν να απασχοληθούν επαγγελματικά, τόσο ως ελεύθεροι/ες επαγγελματίες, όσο και ως μισθωτοί/ές με οποιαδήποτε σχέση εργασίας ως εξής:

- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε φορείς του δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα (όπως υπουργεία, περιφερειακή και τοπική αυτοδιοίκηση, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ, Ανεξάρτητες Αρχές, κλπ.) με αντικείμενο την αποτύπωση και αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων, την προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας και την εποπτεία, σχεδιασμό, υλοποίηση και αξιολόγηση πολιτικών και παρεμβάσεις στο ευρύτερο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής όπως στους τομείς υγείας, κοινωνικής ασφάλισης, πρόνοιας, απασχόλησης, εκπαίδευσης - κατάρτισης και διά βίου μάθησης, αντιμετώπισης φτώχειας και αποστέρησης, μεταναστευτικής πολιτικής, αντεγκληματικής πολιτικής, αντιμετώπισης της έμφυλης βίας, σωφρονιστικής, κοινωνικής εργασίας, περιβαλλοντικής πολιτικής, συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού, απεξάρτησης, ψυχικής υγείας, προστασίας και επανένταξης ευπαθών κοινωνικά ομάδων, διαχείρισης προσφύγων κλπ.).
- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε φορείς του ιδιωτικού κερδοσκοπικού τομέα, που εστιάζουν στην αποτύπωση και αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων ή που εποπτεύουν, σχεδιάζουν, υλοποιούν και

αξιολογούν κοινωνική πολιτική σε τομείς όπως υγεία, κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, απασχόληση, εκπαίδευση - κατάρτιση και διά βίου μάθηση, φτώχεια και αποστέρηση, πολιτικές ισότητας, μεταναστευτική πολιτική, αντεγκληματική πολιτική, σωφρονιστική, κοινωνική εργασία, περιβαλλοντική πολιτική, συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός, απεξάρτηση, ψυχική υγεία, προστασία και επανένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων κλπ.).

- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε προγράμματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης σε επιχειρήσεις του ιδιωτικού κερδοσκοπικού φορέα.
- Ως επιστημονικά ή/και διοικητικά στελέχη σε φορείς του τρίτου τομέα της οικονομίας (ΜΚΟ, κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία, συνεταιρισμοί, σωματεία και συνδικάτα όλων των βαθμίδων κλπ.) που εστιάζουν στην αποτύπωση και αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων ή που εποπτεύουν, σχεδιάζουν, υλοποιούν και αξιολογούν κοινωνική πολιτική σε τομείς όπως υγεία, κοινωνική ασφάλιση, πρόνοια, απασχόληση, διακρίσεις λόγω φύλου, εκπαίδευση - κατάρτιση και διά βίου μάθηση, συμβουλευτική και επαγγελματικός προσανατολισμός, μεταναστευτική πολιτική, αντεγκληματική πολιτική, σωφρονιστική, κοινωνική εργασία, περιβαλλοντική πολιτική, συμβουλευτική, απεξάρτηση, ψυχική υγεία, προστασία και επανένταξη ευπαθών κοινωνικά ομάδων κλπ.).
- Ως ερευνητές/τριες σε δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς σε υπερεθνικό (ΕΕ και διεθνείς οργανισμούς), εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ειδικευμένοι/ες στον σχεδιασμό, τη διεξαγωγή και την ανάλυση εμπειρικών ερευνών και την υλοποίηση κοινωνικών προγραμμάτων, που χρηματοδοτούνται από εθνικούς ή/και ευρωπαϊκούς πόρους.
- Ως εκπαιδευτικοί στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, δημόσια και ιδιωτική, για τη διδασκαλία μαθημάτων σχετικών με το αντικείμενο της επιστήμης τους στους κλάδους Π.Ε. 78 Κοινωνικές Επιστήμες. Επίσης μπορούν να συμμετάσχουν στις εξετάσεις της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης προκειμένου να εργαστούν ως στελέχη Κοινωνικής Διοίκησης στο Δημόσιο.
- Ως μέλη ΔΕΠ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία.

Οι επαγγελματικές προοπτικές των πτυχιούχων του Τμήματος ενισχύονται περισσότερο μέσα από τη διευρυμένη κλίμακα επιλογής Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών για εμβάθυνση σε ειδικότερα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής και γενικότερα των Κοινωνικών Επιστημών. Το ίδιο το Τμήμα προσφέρει Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) και δίνει τη δυνατότητα εκπόνησης διδακτορικών διατριβών.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οι φοιτητές/τριες μπορούν να απευθυνθούν στο γραφείο διασύνδεσης του Παντείου Πανεπιστημίου το οποίο τους προσφέρει πληροφορίες για προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, υπηρεσίες διασύνδεσης με την αγορά εργασίας, και συμβουλευτική υποστήριξη κατά τη διαδικασία μετάβασής τους στην αγορά εργασίας.

Σημαντικός αριθμός φοιτητών/τριών συμμετέχει στην Πρακτική Άσκηση μέσω της οποίας αποκτούν εργασιακές εμπειρίες και διευκολύνονται έτσι στην ομαλότερη μετάβασή τους στην αγορά εργασίας. Επίσης, το Τμήμα παρέχει στους/στις φοιτητές/τριές του τη δυνατότητα απόκτησης οριζόντιων δεξιοτήτων με

την εκμάθηση προγραμμάτων Πληροφορικής που προσφέρει το Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων του Τμήματος καθώς και τη δυνατότητα εκμάθησης ξένων γλωσσών με δωρεάν συμμετοχή στα προγράμματα του Παντείου Πανεπιστημίου. Ακόμη, στην ενίσχυση των ικανοτήτων των φοιτητών/τριών συμβάλλει το γεγονός ότι στο παρόν ΠΠΣ του Τμήματος είναι ιδιαίτερα ενισχυμένο το βάρος που αποδίδεται στα μαθήματα αυτενέργειας μέσω των οποίων ενδυναμώνονται τόσο οι ακαδημαϊκές γνώσεις όσο και η απόκτηση δεξιοτήτων.

Το Τμήμα συνεργάζεται πολύ στενά με τον σύλλογο αποφοίτων Κοινωνικής Πολιτικής (<http://sekp.gr/>) και ενθαρρύνει τους/τις πτυχιούχους να γίνουν μέλη του ώστε να διευκολύνεται η ομαλή τους μετάβαση στον επαγγελματικό στίβο. Εδώ, θα μπορούσε να προβλεφθεί η σύσταση ενός συμβουλευτικού συμβουλίου στο οποίο να συμμετέχουν εκπρόσωποι των φορέων που εκπροσωπούν τους χώρους όπου κατά τεκμήριο απασχολούνται οι απόφοιτοι/ες και το οποίο να συνεδριάζει μία φορά το χρόνο και να εκφράζει τις απόψεις του αναφορικά με τις ανάγκες τους σε στελέχη κοινωνικής πολιτικής. Εναλλακτικά, αντί για συνεδρίαση θα μπορούσε να στέλνεται ένα σύντομο ερωτηματολόγιο με το οποίο θα ζητά το Τμήμα τις απόψεις τους για τα στελέχη κοινωνικής πολιτικής. Αυτοί οι φορείς θα μπορούσαν να είναι οι εξής: ΚΕΔΕ, ΟΑΕΔ, ΟΚΑΝΑ, ΚΕΘΕΑ, ΕΟΠΥΥ, Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη, ΓΣΕΕ, ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, Σώμα Συνήγορος Πολίτη, κ.ά. Το ίδιο θα μπορούσε να γίνει και με τους φορείς όπου συμμετέχουν με πρακτική άσκηση οι φοιτητές/τριές του Τμήματος, ανεξάρτητα από το τι κάνει συνολικά το Πάντειο Πανεπιστήμιο.

Πέραν της ανάπτυξης δεξιοτήτων για την ένταξη των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, το Τμήμα παρουσιάζει συστηματικό ενδιαφέρον για την ενσωμάτωση των νέων γνώσεων στο ΠΠΣ και οι βασικές πηγές που χρησιμοποιούνται προς αυτή την κατεύθυνση είναι η βιβλιογραφία στα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής και το σχετικό με αυτά ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ, καθώς και η προσέλευση μελών ΔΕΠ που θεραπεύουν το διεπιστημονικό πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής. Η διασύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα πραγματοποιείται μέσα από το ερευνητικό – συγγραφικό έργο των μελών ΔΕΠ, το οποίο έχει μεγάλη συνάφεια με τα διδασκόμενα μαθήματα (βλ. Βιογραφικά Σημειώματα των μελών ΔΕΠ, στα οποία περιλαμβάνονται οι δημοσιεύσεις τους, στην ιστοσελίδα του Τμήματος: <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

Τέλος, το Τμήμα ενδιαφέρεται για τη συγκριτική αξιολόγηση με άλλα ΠΠΣ ΑΕΙ του εσωτερικού / εξωτερικού. Ένα από τα προγράμματα σπουδών που το Τμήμα συμβουλευτήκε από τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας του ήταν το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του γνωστού Γαλλικού Πανεπιστημίου Paris I, La Sorbonne, με τίτλο “Οικονομική και Κοινωνική Διοίκηση”. Το πρόγραμμα, που έχει τη μία από τις δύο κατευθύνσεις “Κοινωνικές Πολιτικές”, έχει προσανατολισμό κυρίως προς το “Κοινωνικό και Εργατικό Δίκαιο” και δευτερευόντως προς την “Κοινωνική Ασφάλιση” και την “Κοινωνιολογία της Κοινωνικής Πολιτικής”. Σαν κατεύθυνση ΠΜΣ (Μάστερ), είναι φυσικό να είναι επικεντρωμένο σε ειδικά μαθήματα (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. https://www.pantheonsorbonne.fr/ws/ws.php?cmd=getFormation&oid=UP1-PROG48144&redirect=voir_presentation_diplome&lang=fr-FR). Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου υπερκαλύπτει κατά

πολύ αυτές τις κατευθύνσεις, καθώς αποτελεί ΠΠΣ που εκτείνεται σε διάρκεια τεσσάρων χρόνων και δίνει τη δυνατότητα στους/στις φοιτητές/τριες να έχουν μία βασική παιδεία πάνω στην κοινωνική επιστήμη, στο κράτος και την πολιτική επιστήμη, καθώς και σε όλα τα ειδικά πεδία σχεδιασμού και εφαρμογής της κοινωνικής πολιτικής.

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής του London School of Economics and Political Sciences (LSE) είναι το αρχαιότερο και ίσως το πλέον καταξιωμένο διεθνώς πανεπιστημιακό πρόγραμμα εστιασμένο στην έρευνα και τη διδασκαλία της κοινωνικής πολιτικής (βλ <http://www.lse.ac.uk/social-policy>). Έχει εξάλλου έρθει πρώτο στην κατάταξη μεταξύ όλων των βρετανικών πανεπιστημιακών προγραμμάτων κοινωνικής πολιτικής. Σε προπτυχιακό επίπεδο, το LSE προσφέρει προγράμματα BSc (τριετούς διάρκειας) στην Κοινωνική Πολιτική (BSc Social Policy) καθώς και προγράμματα στα οποία δίνεται έμφαση σε επιμέρους προσεγγίσεις στο γνωστικό αυτό πεδίο. Μεταξύ αυτών των προγραμμάτων, το BSc Social Policy εστιάζει στην κατανόηση προβλημάτων με παγκόσμια διάσταση όπως η φτώχεια, ο κοινωνικός αποκλεισμός και οι δημογραφικές αλλαγές, αξιοποιώντας θεωρητικά και μεθοδολογικά εργαλεία από επιστημονικές πειθαρχίες όπως της κοινωνιολογίας, της πολιτικής επιστήμης και των οικονομικών. Αντικείμενο αυτού του προγράμματος σπουδών είναι η κατανόηση του τρόπου σχεδιασμού και εφαρμογής των πολιτικών που εφαρμόζονται στις σύγχρονες βιομηχανοποιημένες κοινωνίες, στις οικονομίες που είναι σε μετάβαση καθώς και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη συγκριτική και διεθνή διάσταση της κοινωνικής πολιτικής στον σύγχρονο κόσμο. Είναι εξάλλου ένα πρόγραμμα σπουδών που απευθύνεται σε φοιτητές/τριες από όλο τον κόσμο. Στον σχεδιασμό του ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου Πανεπιστημίου ελήφθη υπόψη το πρόγραμμα του LSE ώστε να καλύπτει τη θεωρητική συζήτηση ως προς τον ρόλο της κοινωνικής πολιτικής στις σύγχρονες κοινωνίες, καλλιεργώντας τη διεπιστημονική προσέγγιση. Επιπρόσθετα υπερκαλύπτεται η έμφαση που δίνει το πρόγραμμα του LSE στις μεθόδους έρευνας στην Κοινωνική Πολιτική. Διαφοροποίηση υπάρχει μόνο ως προς την εστίαση στη διεθνή και συγκριτική διάσταση που δίνεται στο αντίστοιχο πρόγραμμα σπουδών του LSE. Το ΠΠΣ του Τμήματός μας εστιάζει περισσότερο στην ανάλυση και τον σχεδιασμό πολιτικών αντιμετώπισης σύγχρονων κοινωνικών προβλημάτων της χώρας μας, όπως η φτώχεια και η αποστέρηση, το μεταναστευτικό, το προσφυγικό, η αγορά εργασίας, οι έμφυλες διακρίσεις, η κρίση και τα προγράμματα λιτότητας, ο αγροτικός χώρος. Επιπρόσθετα, η συγκριτική διάσταση στην αξιολόγηση και χάραξη πολιτικών εστιάζει κυρίως στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), οργανικό κομμάτι της οποίας αποτελεί η χώρα μας, όπου είναι προφανής η επίδραση των υπερεθνικών θεσμών στην άσκηση της κοινωνικής πολιτικής. Το Τμήμα μας όμως προσφέρει μια πληθώρα εξειδικευμένων μαθημάτων σε επιμέρους πεδία της κοινωνικής πολιτικής, διευρύνοντας τις δυνατότητες που έχουν οι φοιτητές/τριες να εμβαθύνουν στην κατανόηση και ανάλυση συγκεκριμένων κοινωνικών προβλημάτων, και να δώσουν ένα ιδιαίτερο περιεχόμενο στις σπουδές τους, που να ανταποκρίνεται στα δικά τους ενδιαφέροντα. Η περαιτέρω ανάπτυξη της διεθνούς και συγκριτικής διάστασης της κοινωνικής πολιτικής στο πρόγραμμα διδασκαλίας βρίσκεται στους άμεσους στόχους του Τμήματος.

Αναφορικά με τη συγκριτική αξιολόγηση με άλλα ΠΠΣ του εσωτερικού, ένα από τα ΠΠΣ που το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής συμβουλευθήκε ήταν εκείνο του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου. Το Τμήμα αυτό καλλιεργεί ισόρροπα δύο γνωστικά αντικείμενα: την κοινωνική πολιτική και την εκπαιδευτική πολιτική. Κατά τα δύο πρώτα έτη, οι φοιτητές/τριες διδάσκονται υποχρεωτικά μαθήματα που αφορούν γενικά στοιχεία των κοινωνικών επιστημών. Προσφέρεται επίσης ένα εισαγωγικό πλαίσιο αναφοράς τόσο για την κοινωνική όσο και για την εκπαιδευτική πολιτική. Κατά το τρίτο έτος των σπουδών (5^ο εξάμηνο), οι προπτυχιακοί φοιτητές/τριες καλούνται να επιλέξουν μια από τις δύο κατευθύνσεις: την κατεύθυνση της κοινωνικής πολιτικής και την κατεύθυνση της εκπαιδευτικής πολιτικής. Η πρώτη κατεύθυνση εμπεριέχει μαθήματα που εξετάζουν σε μεγαλύτερο βάθος ανάλυσης την κοινωνική πολιτική (σχεδιασμός και αξιολόγηση κοινωνικής πολιτικής, θεωρητικές προσεγγίσεις κοινωνικής πολιτικής, συγκριτική κοινωνική πολιτική) αλλά και επιμέρους πεδία της (μεταναστευτική πολιτική, πολιτικές απασχόλησης, κατάρτισης, κλπ). Το Τμήμα μας υπερκαλύπτει κατά πολύ αυτή την κατεύθυνση, καθότι η διδασκαλία του διεπιστημονικού αντικειμένου της κοινωνικής πολιτικής αποτελεί αυτόνομο και εστιασμένο ΠΠΣ που εκτείνεται σε διάρκεια τεσσάρων ετών. Το ΠΠΣ του Τμήματός μας αναπτύσσει μια εις βάθος μελέτη του πλαισίου ανάλυσης της κοινωνικής πολιτικής, όσο και του πλαισίου εφαρμογών της σε επιμέρους πεδία κοινωνικής παρέμβασης. Μάλιστα, στο πλαίσιο προσέγγισης των διαφορετικών πεδίων της Κοινωνικής Πολιτικής, το Τμήμα μας καλύπτει και το γνωστικό αντικείμενο της Εκπαιδευτικής Πολιτικής, με έμφαση στη συγκριτική και διεθνή διάσταση, όπου ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στη σύνδεση της εκπαιδευτικής με την κοινωνική πολιτική.

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Διοίκησης και Πολιτικής Επιστήμης του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης αποτέλεσε επίσης αντικείμενο μελέτης κατά κατάρτιση του αντίστοιχου ΠΠΣ του Τμήματός μας. Δεδομένης προδήλως της συνάφειας/εγγύτητας των αντικειμένων της Κοινωνικής Πολιτικής και της Κοινωνικής Διοίκησης, η οποία κατ' ουσία συνιστά την πρώιμη διατύπωση του διεπιστημονικού αντικειμένου της Κοινωνικής Πολιτικής, ειδικά στον αγγλοσαξονικό χώρο. Το ΠΠΣ του συγκεκριμένου Τμήματος καλύπτει το ευρύ φάσμα της Κοινωνικής Πολιτικής, της Κοινωνικής Εργασίας καθώς και της Πολιτικής Επιστήμης, προσφέροντας αντίστοιχα τρεις κατευθύνσεις εκ των οποίων οι δύο εισαγωγικές. Η προσοχή και το ενδιαφέρον στράφηκε στην εισαγωγική κατεύθυνση της Κοινωνικής Διοίκησης αφού η εισαγωγική κατεύθυνση της Πολιτικής Επιστήμης, παρά τα κοινά μαθήματα, οργανώνεται σε διαφορετική βάση και προφανώς με σαφώς διακριτό περιεχόμενο. Το πρώτο έτος σπουδών είναι κοινό για το σύνολο των φοιτητών/τριών της κατεύθυνσης Κοινωνικής Διοίκησης και κατά τη διάρκειά του τα προσφερόμενα μαθήματα καλύπτουν γενικά στοιχεία των κοινωνικών επιστημών. Από το τρίτο εξάμηνο, το ΠΠΣ διαχωρίζεται και οργανώνεται: α) στην κατεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής και Διοίκησης και β) στην κατεύθυνση Κοινωνικής Εργασίας. Η πρώτη κατεύθυνση εστιάζει στη μελέτη και ανάλυση της Κοινωνικής Πολιτικής (σχεδιασμός, κοινωνική πολιτική της ΕΕ, κοινωνική πολιτική του Τρίτου Τομέα κ.ά.), καθώς και επιμέρους θεματικών των οποίων οι θεωρητικές και πρακτικές πτυχές εκβάλλουν στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής (δίκαιο, δημόσια οικονομικά,

εργασία κ.ά.). Το ΠΠΣ του Τμήματός μας υπερκαλύπτει τη συγκεκριμένη κατεύθυνση δεδομένου ότι η διδασκαλία του διεπιστημονικού αντικειμένου της Κοινωνικής Πολιτικής αποτελεί τον μοναδικό προσανατολισμό του καθόλη τη διάρκεια των τεσσάρων ετών. Το ΠΠΣ παρέχει στους/στις φοιτητές/τριες την εις βάθος μελέτη του πεδίου της Κοινωνικής Πολιτικής, τόσο της πληθώρας των θεωρητικών της θεμελιώσεων όσο και των εκφάνσεων των πρακτικών της εφαρμογών.

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δεν προσφέρεται για σύγκριση, καθώς εστιάζει σχεδόν αποκλειστικά στην Εκπαιδευτική Πολιτική, προσφέροντας δύο κατευθύνσεις: α) κατεύθυνση συνεχούς εκπαίδευσης και β) κατεύθυνση ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Όσον αφορά στη δομή του νέου ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής του Παντείου, αυτή διασφαλίζει την ομαλή μετάβαση των φοιτητών/τριών στα διάφορα στάδια σπουδών, καθώς οι φοιτητές/τριες υποχρεούνται να δηλώσουν:

- πέντε (5) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) το Α εξάμηνο (κάθε ΥΠ αντιστοιχεί σε 6 ECTS),
- πέντε (5) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) το Β εξάμηνο,
- τέσσερα (4) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) και ένα (1) μάθημα επιλογής (ΕΠ) το Γ εξάμηνο (κάθε ΕΠ αντιστοιχεί σε 6 ECTS),
- τρία (3) υποχρεωτικά μαθήματα (ΥΠ) και δύο (2) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) το Δ εξάμηνο,
- τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) το Ε εξάμηνο (κάθε ΣΕΜ αντιστοιχεί σε 12 ECTS),
- τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) το ΣΤ εξάμηνο,
- τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) [ή δύο (2) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) και πτυχιακή εργασία] το Η εξάμηνο,
- τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) [ή τρία (3) μαθήματα επιλογής (ΕΠ) και πτυχιακή εργασία] το Θ εξάμηνο.

Σημ: Η πτυχιακή εργασία ισοδυναμεί με ένα (1) μάθημα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ) και έχει ετήσια διάρκεια.

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, το ΠΠΣ λαμβάνει υπόψη τα βασικά χαρακτηριστικά του ECTS όπου 60 πιστωτικές μονάδες κατανέμονται σε φόρτο εργασίας ενός ακαδημαϊκού έτους πλήρους φοίτησης και 30 πιστωτικές μονάδες ECTS κατανέμονται σε ένα εξάμηνο. Στον τίτλο σπουδών του Τμήματος, που διαρκεί τέσσερα ακαδημαϊκά έτη, κατανέμονται 240 πιστωτικές μονάδες ECTS.

Κατά τον υπολογισμό του φόρτου εργασίας και κατά τη διάρκεια της αναμόρφωσης του ΠΠΣ, η Επιτροπή Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος έλαβε υπόψη τον συνολικό χρόνο που κατά μέσο όρο χρειάζονται οι φοιτητές/τριες για να επιτευχθούν τα επιθυμητά μαθησιακά αποτελέσματα. Έλαβε υπόψη τις μαθησιακές δραστηριότητες που αφορούν: α) τις ώρες διδασκαλίας ανά εβδομάδα, β) τον χρόνο που αφιερώνεται σε εργασίες οι οποίες χρειάζονται για την επιτυχή ολοκλήρωση της εκπαιδευτικής συνιστώσας (π.χ. προετοιμασία και συμπλήρωση σημειώσεων μετά από παρακολούθηση διάλεξης, σεμιναρίου ή εργαστηριακής απασχόλησης, συλλογή και επιλογή του σχετικού υλικού, απαιτούμενη επανάληψη, μελέτη του υλικού αυτού, γραπτές εργασίες/μελέτες/διατριβή, πρακτικές εργασίες) και γ) τον

χρόνο που απαιτείται για την προετοιμασία και τη διαδικασία αξιολόγησης (π.χ. εξετάσεις).

Έτσι, λοιπόν, για τα διδασκόμενα μαθήματα υπολογίστηκαν τα εξής:

3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 39 ώρες

9 ώρες συμπλήρωσης σημειώσεων, μελέτης, συναντήσεων με τον/την διδάσκοντα/ουσα, (συμπεριλαμβανομένης της προετοιμασίας για τις εξετάσεις) την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 117 ώρες

Σύνολο: 156 ώρες

Για τα σεμινάρια υπολογίστηκαν τα εξής:

3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 39 ώρες

21 ώρες συμπλήρωσης σημειώσεων, μελέτης για την εκπόνηση εργασίας κλπ. (συμπεριλαμβανομένης της εργασίας κατά τη διάρκεια της εξεταστικής περιόδου) την εβδομάδα x 13 εβδομάδες = 273 ώρες

Σύνολο: 312 ώρες

Για τη πτυχιακή εργασία υπολογίστηκαν τα εξής:

36 ώρες μελέτης, συγγραφής της εργασίας, συμμετοχής σε συναντήσεις με τον/την επιβλέποντα/ουσα καθηγητή/τρια κλπ. x 13 εβδομάδες = 468 ώρες

Από τα παραπάνω, προκύπτει ότι ο φόρτος εργασίας των φοιτητών/τριών για ένα ακαδημαϊκό έτος αντιστοιχεί σε 1.560 ώρες εργασίας, ενώ η κάθε πιστωτική μονάδα (ECTS) αντιστοιχεί σε 26 ώρες εργασίας.

Όσον αφορά στη δυνατότητα εργασιακής εμπειρίας, αυτή δίνεται στους/στις φοιτητές/τριες μέσα από τον θεσμό της Πρακτικής Άσκησης στο εσωτερικό, καθώς και τον θεσμό της Πρακτικής Άσκησης στο εξωτερικό στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+ (περισσότερες πληροφορίες υπάρχουν στον Κανονισμό Σπουδών, βλ. Β4.1, αλλά και στα Β4.3 και Β4.4).

Βέβαια, στο κέντρο του ενδιαφέροντος του Τμήματος είναι η διασύνδεση της διδασκαλίας με την έρευνα. Όσον αφορά στην οριοθέτηση της Κοινωνικής Πολιτικής ως επιστημονικού πεδίου, αυτή συνιστά τη συλλογική προσπάθεια της κοινωνίας για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων και την ικανοποίηση των ανθρώπινων αναγκών και την προαγωγή της συνολικής κοινωνικής ευημερίας μέσω θεσμικών και ρυθμιστικών παρεμβάσεων, παροχής κοινωνικών επιδομάτων και κοινωνικών υπηρεσιών και πολιτικών αναδιανομής του πλούτου (ή των πόρων) διασφαλίζοντας την αξιοπρέπεια και τον σεβασμό των πανανθρώπινων αξιών της ισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της κοινωνικής συνοχής, της ευημερίας και του αυτοπροσδιορισμού των ατόμων, επιδιώκοντας ταυτόχρονα την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη διατήρηση της αειφορίας των διαθέσιμων κοινωνικών πόρων. Η κοινωνική πολιτική αποτελεί ένα διεπιστημονικό γνωστικό πεδίο που αντλεί θεωρητικά και μεθοδολογικά εργαλεία από συγγενείς επιστημονικούς κλάδους, όπως είναι η κοινωνιολογία, η πολιτική επιστήμη, η οικονομική επιστήμη, η πολιτική οικονομία, η ψυχολογία, η κοινωνική εργασία, η νομική επιστήμη, η κοινωνική ανθρωπολογία, η δημογραφία και η κοινωνική στατιστική. Τα όρια της κοινωνικής πολιτικής είναι ευρέως φάσματος και μεταβαλλόμενα ανάλογα με τις επικρατούσες συνθήκες και κοινωνικές ανάγκες. Περιλαμβάνει τόσο τα πεδία της υγείας, της ασφάλισης, της εκπαίδευσης, της κατοικίας, της φροντίδας/πρόνοιας, των κοινωνικών δικαιωμάτων και της κοινωνικής ένταξης, της απασχόλησης και της εργασίας όσο και αυτά των

διακρίσεων, των έμφυλων διακρίσεων, της βιοπολιτικής, των διεθνών σχέσεων, των χωρικών ανισοτήτων και των φυσικών μειονεξιών καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος. Από τη φύση της αποστολής της, η κοινωνική πολιτική είναι δημόσια πολιτική. Ο ρόλος του κράτους (εθνικού και τοπικού) είναι πρωταρχικός για την ευόδωση του σκοπού της κοινωνικής πολιτικής και προς τούτο συνεπικουρείται από την οικογένεια, τον εθελοντισμό, τις μη-κυβερνητικές οργανώσεις, την αγορά και τις υπερ-εθνικές (διακρατικές και μη-) οντότητες.

Στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα προάγει την επιστήμη και την έρευνα, συμβάλλοντας στην παραγωγή νέας γνώσης που αφορά στο διεπιστημονικό πεδίο της κοινωνικής πολιτικής, και προάγοντας τον επιστημονικό διάλογο ως προς τη μελέτη και τις μεθόδους προσέγγισης της κοινωνικής πολιτικής. Αυτά επιτυγχάνονται μέσα από το συγγραφικό και ερευνητικό έργο, τις επιστημονικές δημοσιεύσεις, τη συμμετοχή σε επιστημονικά συνέδρια και άλλες ανάλογες δραστηριότητες των μελών ΔΕΠ, οι οποίοι/ες επικαιροποιούν κατά αυτόν τρόπο το περιεχόμενο των μαθημάτων που διδάσκουν, στο πλαίσιο των οποίων επίσης μούν τους φοιτητές/τριες στην ερευνητική διαδικασία, ιδιαίτερα στην περίπτωση των μαθημάτων αυτενέργειας (σεμινάρια, πτυχιακή εργασία).

Σημαντικός είναι ο ρόλος των ερευνητικών κέντρων του Τμήματος, του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, του Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων, τα οποία οργανώνουν με τη συμμετοχή μεταπτυχιακών φοιτητών, υποψηφίων διδασκόντων, μεταδιδασκόντων και νέων ερευνητών, παρουσιάσεις ερευνητικών εργασιών και θεματικά σεμινάρια στα οποία παρουσιάζονται και συζητούνται αποτελέσματα ερευνών ή/και έρευνες σε εξέλιξη.

Η έρευνα τροφοδοτεί τη διδασκαλία και τις ευρύτερες εκπαιδευτικές δραστηριότητες του Τμήματος αλλά και τροφοδοτείται από τις διδακτικές ανάγκες.

3. ΦΟΙΤΗΤΟΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΑΘΗΣΗ, ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

ΤΑ ΑΕΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΟΥΝ ΟΤΙ ΤΑ ΠΠΣ ΠΑΡΕΧΟΥΝ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΑΙΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ, ΩΣΤΕ ΑΥΤΟΙ ΝΑ ΕΝΘΑΡΡΥΝΟΝΤΑΙ ΝΑ ΑΝΑΛΑΒΟΥΝ ΕΝΕΡΓΟ ΡΟΛΟ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΑΘΗΣΗΣ. ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΖΟΜΕΝΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΖΟΝΤΑΙ ΠΡΟΣ ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ.

Στο πλαίσιο του Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών, το Τμήμα αποσκοπεί: α) στην απόκτηση από τους/τις φοιτητές/τριες επιστημονικών γνώσεων και την ανάπτυξη κριτικής σκέψης στα αντικείμενα που θεραπεύει, β) στην εισαγωγή των φοιτητών/τριών στις μεθόδους επιστημονικής σκέψης και έρευνας, γ) στην παροχή των απαιτούμενων γνώσεων και δεξιοτήτων για την ένταξη των φοιτητών/τριών στην αγορά εργασίας.

Αυτά επιτυγχάνονται μέσω της διδασκαλίας μαθημάτων, της εποπτείας εργασιών και γενικά του έργου των μελών του Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού (ΔΕΠ), καθώς και μέσω της πρακτικής άσκησης των φοιτητών/τριών σε επιλεγμένους φορείς. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπαίδευση των φοιτητών/τριών του Τμήματος στα θεωρητικά ρεύματα, τις μεθόδους και τεχνικές της κοινωνικής έρευνας, τον σχεδιασμό, τον προγραμματισμό, την εκτέλεση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση προγραμμάτων και μέτρων κοινωνικής πολιτικής καθώς και σε ζητήματα οργάνωσης, διοίκησης και λειτουργίας των κοινωνικών υπηρεσιών εν γένει. Παράλληλα και σε άμεση επικοινωνία με τις ανάγκες της διδασκαλίας, το Τμήμα προάγει την επιστήμη και την έρευνα. Συγκεκριμένα, το Τμήμα: α) συμβάλλει στην παραγωγή νέας γνώσης μέσα από την έρευνα (εμπειρική και θεωρητική) και την επιστημονική μελέτη της κοινωνικής πολιτικής, τόσο ως γνωστικού αντικειμένου, όσο και ως υπαρκτών, εφαρμοζόμενων στην πράξη πολιτικών σε ιστορικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο, και β) προάγει τον επιστημονικό διάλογο ως προς τη μελέτη και τις μεθόδους προσέγγισης της κοινωνικής πολιτικής και τον σχολιασμό και την κριτική ανάλυση και αξιολόγηση των ασκούμενων πολιτικών σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

Όσον αφορά στα μαθησιακά αποτελέσματα και τα επιδιωκόμενα προσόντα σύμφωνα με το Εθνικό Πλαίσιο Προσόντων Ανώτατης Εκπαίδευσης, οι απόφοιτοι/ες του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής με την επιτυχή ολοκλήρωση του παρόντος Προγράμματος Σπουδών:

Γνωρίζουν επαρκώς:

- Τις θεωρίες, το εύρος και τις μεθόδους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής όπως αυτές αποτυπώνονται στη διεθνή και εθνική ακαδημαϊκή βιβλιογραφία.
- Τις κύριες αντιλήψεις, τους θεσμούς, τις μεθόδους και τις πρακτικές που ακολουθούνται συνολικά αλλά και στα επιμέρους πεδία άσκησης της κοινωνικής πολιτικής (υγεία, κοινωνική ασφάλιση, εκπαίδευση, κατοικία, φροντίδα / πρόνοια, κοινωνικά δικαιώματα, ανισότητα, φτώχεια, κοινωνική ενσωμάτωση / κοινωνικός αποκλεισμός, κοινωνικός δεσμός και ταυτότητες, απασχόληση, εργασία, διακρίσεις, οικογένεια, ηλικία, μεταναστευτικοί και προσφυγικοί πληθυσμοί, βιοπολιτική, διεθνής κοινωνική πολιτική, προστασία του περιβάλλοντος).

- Τα παραπάνω πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής μέσα από την οριζόντια διάσταση του φύλου.
- Τα παραπάνω πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής μέσα από την οριζόντια διάσταση του χώρου και της εδαφικής συνοχής.
- Την προέλευση, την ανάπτυξη και τις παρεμβάσεις των θεσμών κοινωνικής πολιτικής στην Ελλάδα, την Ευρώπη και το διεθνές περιβάλλον.
- Τις τοπικές, εθνικές και υπερεθνικές διαστάσεις της κοινωνικής πολιτικής συμπεριλαμβανομένων του ρόλου των κοινοτήτων και των θεσμικών οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, του Εθνικού Κράτους, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και άλλων υπερεθνικών και διεθνών οργανισμών.
- Τις σημαντικότερες πηγές άντλησης δεδομένων και πληροφοριών για την ανάλυση και αξιολόγηση της κοινωνικής πολιτικής και τις κύριες ερευνητικές μεθόδους που χρησιμοποιούνται για τη συλλογή και την επεξεργασία ποσοτικών και ποιοτικών δεδομένων, και την εκπόνηση επιστημονικών ερευνών στο ευρύτερο πεδίο αλλά και στα επιμέρους πεδία της κοινωνικής πολιτικής.

Διακρίνουν με ευχέρεια:

- Τη διεπιστημονικότητα στην προσέγγιση των ευρύτερων θεμάτων που εντάσσονται στο πεδίο της κοινωνικής πολιτικής.
- Τις διαφορετικές αντιλήψεις και απόψεις αναφορικά με τα κοινωνικά προβλήματα και τους προτεινόμενους τρόπους αντιμετώπισής τους.
- Την καταγραφή των προβλημάτων που συνδέονται με θέματα διακρίσεων σε όλες τις ευπαθείς ομάδες (μετανάστες, άτομα με ιδιαίτερο σεξουαλικό προσανατολισμό, ΑμΕΑ κ.λπ.) και στις γυναίκες.
- Τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τις διαφορετικές επιδράσεις των παρεμβάσεων της κοινωνικής πολιτικής στις διαφορετικές κοινωνικές, πολιτισμικές, θρησκευτικές, εθνοτικές και, γενικότερα, ευπαθείς ομάδες.
- Τα προβλήματα και τις πολιτικές σε χωρικό επίπεδο στην τοπική, περιφερειακή και εθνική κλίμακα.
- Πώς οι διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και τα άτομα αποκρίνονται στις πολιτικές και πώς αντιπαρατίθενται για την κοινωνική πολιτική.
- Τις αξίες και τις αρχές που διακατέχουν τις διαφορετικές μεθόδους άσκησης της κοινωνικής πολιτικής.

Επίσης, όσοι/ες ολοκληρώνουν επιτυχώς το Πρόγραμμα Προπτυχιακών Σπουδών (ΠΠΣ) του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής μπορούν:

- Να κατανοούν και χρησιμοποιούν αποτελεσματικά τις καθιερωμένες θεωρίες και έννοιες της Κοινωνικής Πολιτικής και των άλλων κοινωνικών επιστημών για να αναλύουν πώς οι κοινωνικές ανάγκες, τα κοινωνικά προβλήματα, οι κοινωνικές μεταβολές και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους διαμορφώνονται και γίνονται κατανοητές στο εθνικό και το διεθνές περιβάλλον.
- Να αναζητούν, χρησιμοποιούν και αξιολογούν ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα που απορρέουν από τις κοινωνικές έρευνες και άλλες ερευνητικές δημοσιεύσεις.
- Να αναλαμβάνουν από μόνοι τους ή σε συνεργασία με άλλους τη διερεύνηση κοινωνικών θεμάτων και προβλημάτων. Σ' αυτά περιλαμβάνονται οι δεξιότητες προσδιορισμού του προβλήματος, συλλογής, αποθήκευσης και χειρισμού των

στοιχείων (συμπεριλαμβανομένων των δευτερογενών στοιχείων, άλλων πληροφοριών και της χρήσης αρχειακών πηγών), καθώς και οι δεξιότητες διαμόρφωσης συνεκτικών και τεκμηριωμένων απόψεων και παρουσίασης σαφών συμπερασμάτων και προτάσεων.

- Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να θέτουν προτεραιότητες και να επιλύουν κοινωνικά προβλήματα, μέσω μεθοδικής και οργανωμένης προσέγγισης.
- Να αξιοποιούν αποτελεσματικά τις σύγχρονες τεχνικές και λογισμικό που χρησιμοποιούνται στην ποσοτική και ποιοτική έρευνα των κοινωνικών προβλημάτων και αναγκών.

Το ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής σέβεται τη διαφορετικότητα των φοιτητών/τριών και φροντίζει για τις ιδιαίτερες ανάγκες τους, υιοθετώντας ποικιλία παιδαγωγικών μεθόδων με ευέλικτο τρόπο. Για παράδειγμα, στις περιπτώσεις φοιτητών/τριών από το εξωτερικό (στο πλαίσιο της κινητικότητας του προγράμματος Erasmus+), οι διδάσκοντες/ουσες επιβλέπουν εργασίες των φοιτητών/τριών, διεξάγοντας ειδικές συναντήσεις με τις ομάδες αυτών των φοιτητών/τριών, καθώς και εξατομικευμένες συναντήσεις. Στις περιπτώσεις ατόμων με ειδικές ανάγκες, προβλέπεται εξατομικευμένος τρόπος εξέτασης, όπως είναι η προφορική εξέταση.

Οι διδάσκοντες/-ουσες αυτοαξιολογούνται ως προς το διδακτικό τους έργο, σε συνδυασμό πάντα με το περιεχόμενο των μαθημάτων τους στα οποία, μέσα από το ερευνητικό τους έργο, προβαίνουν σε αναπροσαρμογές της ύλης αλλά και των διδακτικών μεθόδων που χρησιμοποιούν. Οι διδάσκοντες/-ουσες ενισχύουν τον διάλογο και χρησιμοποιούν συμμετοχικές εκπαιδευτικές τεχνικές (καταιγισμό ιδεών, ερωτήσεις-απαντήσεις, συζήτηση, μελέτες περίπτωσης, ασκήσεις κ.λπ.). Οι συμμετοχικές προσεγγίσεις στη διδασκαλία προωθούν τον αμοιβαίο σεβασμό στη σχέση διδασκόντων – διδασκόμενων. Οι φοιτητές/τριες αναπτύσσουν έτσι την κριτική τους σκέψη και ενισχύονται στην αναζήτηση και την κατάκτηση νέας γνώσης, ιδιαίτερα μέσα από τη δυνατότητα που τους δίνεται για συγγραφή εργασιών στο πλαίσιο των διδασκόμενων μαθημάτων, αλλά και μέσα από τη μεγάλη προσφορά μαθημάτων αυτενέργειας. Μάλιστα, όπως προαναφέρθηκε, είναι υποχρεωτική η επιλογή σεμιναρίων για τη λήψη πτυχίου (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Οδηγό Σπουδών, Β3). Ενισχύεται, έτσι, η αυτονομία των φοιτητών/τριών, ενώ παράλληλα, εξασφαλίζεται η επαρκής καθοδήγηση και υποστήριξη τους τόσο μέσα από τη διδασκαλία στην αίθουσα διδασκαλίας όσο και μέσα από εξατομικευμένες συναντήσεις με τους/τις καθηγητές/τριες για την επίβλεψη των εργασιών τους. Θα πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι το Τμήμα εφαρμόζει διαδικασίες για τη διαχείριση των φοιτητικών παραπόνων, καθώς προβλέπεται εβδομαδιαία ωριαία ακρόαση των φοιτητών/τριών από την Πρόεδρο του Τμήματος (Γραφείο παραπόνων). Σχετικά ζητήματα που προκύπτουν συζητιούνται στη Συνέλευση του Τμήματος.

Αναφορικά με το σύστημα αξιολόγησης της μάθησης των φοιτητών/τριών, οι καθηγητές/τριες γνωρίζουν το υπάρχον σύστημα και τις μεθόδους εξετάσεων και υποστηρίζονται για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους σε αυτόν τον τομέα, μέσα από έναν κεντρικό συντονισμό για τους όρους και τη διαδικασία των εξετάσεων από την Πρόεδρο του Τμήματος, ενώ συνεπικουρούνται στο έργο τους από τους/τις επιτηρητές/τριες, οι οποίοι/ες επίσης ενημερώνονται σχετικά με τη διαδικασία των

εξετάσεων από συνάντηση με την Πρόεδρο του Τμήματος. Οι μεταπτυχιακοί/ές και διδακτορικοί/ές φοιτητές/τριες αναλαμβάνουν το έργο της επιτήρησης ως μέρος των υποχρεώσεών τους στο Τμήμα, όπως προβλέπεται στον κανονισμό εντός του Οδηγού του ΠΜΣ (σχετικά με τις μεταπτυχιακές σπουδές, βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/studies/postgraduate>) και του Οδηγού των Διδακτορικών Σπουδών (σχετικά με τις διδακτορικές σπουδές, βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/studies/doctoral>).

Τα κριτήρια και η μέθοδος αξιολόγησης των φοιτητών/τριών δημοσιεύονται εκ των προτέρων στα Αναλυτικά Περιγράμματα των Μαθημάτων (βλ. Β5) που οι καθηγητές/τριες δίνουν στην πρώτη συνάντηση με τους φοιτητές/τριες – τα οποία είναι επίσης ενσωματωμένα στο Open e-Class - αλλά και στο πλαίσιο του Οδηγού και του Κανονισμού Σπουδών (βλ. Β3 και Β4.1). Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών αποτυπώνει τον βαθμό επίτευξης των αναμενόμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, όπως αυτά διατυπώνονται στα Περιγράμματα των μαθημάτων, στα οποία επίσης παρέχονται πληροφορίες για αναζήτηση περαιτέρω βιβλιογραφίας και πηγών σχετικών με το περιεχόμενο του κάθε μαθήματος. Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών έχει συνοχή, εφαρμόζεται δίκαια σε όλους/όλες τους/τις φοιτητές/τριες και διεξάγεται σύμφωνα με τις διαδικασίες που έχουν ορισθεί. Μετά το πέρας των εξετάσεων και την ανάρτηση της βαθμολογίας, οι φοιτητές/τριες δύνανται να συζητήσουν με τον/την καθηγητή/τρια τους γύρω από τον βαθμό του γραπτού τους και να πληροφορηθούν για τους λόγους πιθανής αρνητικής αξιολόγησης.

4. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ, ΣΤΑΔΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΟΥ

ΤΑ ΑΕΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΤΑΡΤΙΣΟΥΝ ΚΑΙ ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΟΥΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥΣ ΓΙΑ ΟΛΑ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΑΔΙΑ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΕΙΣΑΓΩΓΗ / ΕΝΑΡΞΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ, ΣΤΑΔΙΑ ΦΟΙΤΗΣΗΣ, ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΚΑΙ ΛΗΨΗ ΠΤΥΧΙΟΥ).

Την πρώτη εβδομάδα του ακαδημαϊκού έτους οργανώνεται από το Τμήμα μια σειρά δραστηριοτήτων οι οποίες απευθύνονται στους νέους/ες φοιτητές/τριες (εβδομάδα υποδοχής). Οι δραστηριότητες αυτές αποσκοπούν, μεταξύ των άλλων, στην ενημέρωση των φοιτητών/τριών σχετικά με τη λειτουργία του Τμήματος, το ΠΠΣ καθώς και τις υπηρεσίες που παρέχονται από το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής και το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Η ενημέρωση περιλαμβάνει σειρά διαλέξεων, που πραγματοποιούνται στις αντίστοιχες ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων του Α΄ εξαμήνου (περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων βρίσκονται στον Οδηγό Σπουδών, βλ. Β3).

Η παρακολούθηση της προόδου των φοιτητών/τριών είναι ευθύνη του/της καθηγητή/τριας και καθίσταται πιο δυνατή και ουσιαστική στο πλαίσιο της εκπόνησης εργασιών στα διδασκόμενα μαθήματα και κυρίως στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτενέργειας και της εκπόνησης της πτυχιακής εργασίας (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Κανονισμό Σπουδών, Β4.1).

Θεσμοθετημένες υποτροφίες για τους/τις φοιτητές/τριες προέρχονται κυρίως από το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ). Καθώς το ύψος της υποτροφίας καθορίζεται κάθε έτος από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΙΚΥ, κάθε χρόνο η Γραμματεία του Τμήματος εκδίδει σχετική ανακοίνωση με τα ονόματα των υποψηφίων υποτρόφων και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν.

Η κινητικότητα των φοιτητών/τριών προωθείται μέσα από τη συμμετοχή τους στο πρόγραμμα Erasmus+ τόσο στο πλαίσιο παρακολούθησης μαθημάτων όσο και στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης στο εξωτερικό. Ξενόγλωσσα μαθήματα προσφέρονται στους/στις εισερχόμενους/ες φοιτητές/τριες με το Πρόγραμμα Erasmus+ στην Αγγλική και Γαλλική γλώσσα. Επίσης, αρκετά μαθήματα του ΠΠΣ προσφέρονται για επιλογή από φοιτητές/τριες Erasmus, οπότε οι καθηγητές/τριες του Τμήματος επιβλέπουν τις εργασίες (στην Αγγλική ή Γαλλική γλώσσα) ατομικά ή/και σε μικρές ομάδες, ανάλογα με τον αριθμό των φοιτητών/τριών. Το Τμήμα προβλέπει, ακόμη, για τη συμμετοχή των φοιτητών/τριών σε διατμηματικά και διαπανεπιστημιακά προγράμματα σπουδών, ευνοώντας, έτσι, τη διαμόρφωση εκ μέρους τους ατομικού προγράμματος σπουδών σε διευρυμένα πλαίσια επιλογών που ανταποκρίνονται σε μεγάλη ποικιλία ενδιαφερόντων (για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Κανονισμό Σπουδών, Β4.1). Αναφορικά με το πρόγραμμα Erasmus+, το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής έχει συνάψει τις εξής συμφωνίες κινητικότητας:

Country	University Name	Erasmus Subject Area	Panteion Academic contact
Cyprus	University of Cyprus	Social and Behavioural Sciences	D. Papadopoulou
France	Aix Marseille Université	Geography	Th. Anthopoulou

France	Université d' Evry Val d' Essone	Sociology and Cultural Studies	G. Petraki
France	Université de Paris I Pantheon Sorbonne	Social and Behavioural Sciences/Business, Administration, Law	D. Papadopoulou
France	Université Paris 13	Social and Behavioural Sciences	E. Prokou
France	Université Paris Descartes (Paris V)	Social and Behavioural Sciences	D. Papadopoulou
France	Université Paris Nanterre	Sociology and Cultural Studies	D. Papadopoulou
Italy	Università degli Studi di Firenze	Economics	Th. Anthopoulou
Italy	Università degli studi di Napoli Federico II	Social and Behavioural Sciences	G. Petraki
Italy	Università degli Studi di Roma "Tor Vergata"	Social and Behavioural Sciences	E. Prokou
Sweden	Stockholm University	Education Science/ Social and Behavioural Sciences	E. Prokou
Turkey	Kirklareli University	Business Administration (Public Administration) Sociology	A. Moysidis
Turkey	Marmara University	Social and Behavioural Sciences	A. Moysidis
UK	Durham University	Social and Behavioural Sciences	I. Psimmenos
UK	Newcastle University	Social and Behavioural Sciences	I. Psimmenos
Albania (Erasmus + ICM 2019-20) διεθνής κινητικότητα	European University of Tirana	Social and Economic Sciences	Th. Anthopoulou

Δεν υπάρχει πρόσθετη οικονομική ενίσχυση των φοιτητών/τριών που συμμετέχουν σε προγράμματα κινητικότητας. Ιδιαίτερα στις παρούσες συνθήκες μείωσης της κρατικής χρηματοδότησης, κάτι τέτοιο καθίσταται αδύνατο.

Την ενημέρωση της ακαδημαϊκής κοινότητας σχετικά με τα προγράμματα κινητικότητας (Erasmus+ και Erasmus+/Διεθνής κινητικότητα) αναλαμβάνει το Γραφείο Erasmus του Παντείου Πανεπιστημίου. Ωστόσο, και το Τμήμα ενημερώνει τους/τις φοιτητές/τριές του στο πλαίσιο της εβδομάδας υποδοχής των πρωτοετών φοιτητών. Στη συνέχεια, οι υπεύθυνοι για το Erasmus+ του Τμήματος είναι στη διάθεση των φοιτητών/τριών του Τμήματος για ενημέρωσή τους σε επιμέρους ερωτήματα. Ζητήματα που προκύπτουν και αφορούν ειδικότερα στην κινητικότητα φοιτητών/τριών και μελών ΔΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής συζητούνται στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος.

Στο πλαίσιο της διεθνοποίησης του Πανεπιστημίου, όπως προαναφέρθηκε, εφαρμόζεται το σύστημα μεταφοράς πιστωτικών μονάδων (ECTS) στο ΠΠΣ αλλά και στο ΠΜΣ.

Το Παράρτημα Διπλώματος (Diploma Supplement) εκδίδεται στα ελληνικά σύμφωνα με σχετικό αίτημα του/της πτυχιούχου του ΠΠΣ (σχετικά με το τι περιλαμβάνει το Παράρτημα Διπλώματος (βλ. Β10.6).

Αναφορικά με την πτυχιακή εργασία, που δύνανται **οι** φοιτητές/τριες να εκπονήσουν στο τελευταίο έτος σπουδών, υπάρχουν συγκεκριμένες προδιαγραφές για την ποιότητά της, οι οποίες αναφέρονται στον Κανονισμό Σπουδών (βλ. Β4.1).

Σχετικά με το νέο ΠΠΣ, όπως προαναφέρθηκε, η πτυχιακή εργασία ισοδυναμεί με ένα (1) μάθημα επιλογής (ΕΠ) και ένα (1) σεμινάριο (ΣΕΜ), και έχει ετήσια διάρκεια.

Το Τμήμα διασφαλίζει τη διαφάνεια στη διαδικασία ανάθεσης και εξέτασης της πτυχιακής εργασίας μέσω της ενημέρωσης των συμμετεχόντων/ουσών στη Συνέλευση του Τμήματος για τους/τις φοιτητές/τριες που εκπονούν πτυχιακές εργασίες, καθώς και για τα ονόματα των επιβλεπόντων/ουσών.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην εκπαίδευση των φοιτητών/τριών στην ερευνητική μεθοδολογία και δεοντολογία από την έναρξη των σπουδών τους. Κατά τη διάρκεια της εβδομάδας υποδοχής των πρωτοετών φοιτητών/τριών, γίνεται ενημέρωση σχετικά με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης και τη σύνδεση με την έρευνα και την παραγωγή γνώσης, καθώς και με τη διαδικασία μελέτης, τη δομή μιας επιστημονικής εργασίας, τους τρόπους παράθεσης βιβλιογραφικών αναφορών. Στο πλαίσιο των εργασιών των διδασκόμενων μαθημάτων, οι καθηγητές/τριες εκπαιδεύουν επίσης τους/τις φοιτητές/τριες σε σχετικά ζητήματα. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ιδιαίτερα στο νέο πρόγραμμα σπουδών είναι πλέον υποχρεωτική η επιλογή των σεμιναρίων (ΣΕΜ). Επίσης, οι φοιτητές/τριες ενθαρρύνονται να επιλέγουν εργασίες στο πλαίσιο των διδασκόμενων μαθημάτων αλλά και μαθήματα αυτενέργειας, που είναι πέραν των ΣΕΜ, οι εξαμηνιαίες εργασίες και η πτυχιακή εργασία. Μάλιστα, η δυνατότητα δήλωσης πτυχιακής εργασίας προαπαιτούσε την επιτυχή ολοκλήρωση δύο (2) τουλάχιστον εργασιών διδασκόμενων μαθημάτων, συμπεριλαμβανομένων των σεμιναρίων, στο πλαίσιο του παλιού ΠΠΣ, ενώ σύμφωνα με το νέο ΠΠΣ, η συγκεκριμένη ρύθμιση ισχύει ούτως ή άλλως λόγω της υποχρεωτικότητας της επιλογής των σεμιναρίων. Για τις πτυχιακές εργασίες των φοιτητών/τριών, τηρείται αρχείο από τη Γραμματεία του Τμήματος. Συνολικά, οι προαναφερθείσες εκπαιδευτικές δράσεις προϋποθέτουν στενή επίβλεψη των εργασιών των φοιτητών/τριών από τους/τις καθηγητές/τριες, οι οποίοι/ες έχουν έναν καθοδηγητικό/συμβουλευτικό ρόλο, ενώ οι φοιτητές/τριες μούονται στην ερευνητική διαδικασία. Επιτυγχάνεται έτσι η ενότητα διδασκαλίας και έρευνας, που αποτελούν τις δύο αλληλένδετες βασικές λειτουργίες του Πανεπιστημίου. Οι βοηθητικές υποδομές προς αυτή την κατεύθυνση είναι πέραν της βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου, η βιβλιοθήκη του Εργαστηρίου Σπουδών Φύλου και το αναγνωστήριο του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής.

Θα πρέπει, στο σημείο αυτό, να αναφερθεί ότι από το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017, το Τμήμα δημοσιεύει μονογραφίες των φοιτητών/τριών στην έντυπη σειρά *Τετράδια Κοινωνικής Πολιτικής* (εκδόσεις Gutenberg).

Επίσης, την τελευταία 5ετία, στο πλαίσιο της κινητικότητας Erasmus+, μία ομάδα 15 φοιτητών/τριών συμμετείχαν με διαλέξεις στα advanced seminars της θεματικής “Migration and crisis” των Πανεπιστημίων Durham και Newcastle.

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων των φοιτητών/τριών για τη μελλοντική ένταξή τους στην αγορά εργασίας πραγματοποιείται κυρίως μέσω του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης. Η Πρακτική Άσκηση των φοιτητών/τριών σε δημόσιους φορείς και άλλους οργανισμούς αποτελεί μία από τις βασικές δραστηριότητες του Τμήματος. Η εφαρμογή της άρχισε το 1997 και συνεχίζεται μέχρι σήμερα με επιτυχία. Την περίοδο 2006-2008 πραγματοποιήθηκαν τέσσερις (4) κύκλοι Πρακτικής Άσκησης

στους οποίους συμμετείχαν 100 φοιτητές/τριες. Με χρονικό σημείο εκκίνησης το 2010, υλοποιήθηκε το Πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση Πανεπιστημίων» (2007-2013) “στο πλαίσιο του Άξονα Προτεραιότητας 5: «Αναβάθμιση των συστημάτων αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας στις 3 περιφέρειες Σταδιακής Εξόδου», της κατηγορίας πράξεων 05.72.31.01.01, του Επιχειρησιακού Προγράμματος (Ε.Π.) «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» που συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση - Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και από Εθνικούς Πόρους”. Το παραπάνω Πρόγραμμα ολοκληρώθηκε τον Μάρτιο του 2013 και επεκτάθηκε μέχρι τον Οκτώβριο του 2015. Στο σύνολο που Προγράμματος 2010-2013 ασκήθηκαν 100 φοιτητές/τριες.

Η συνέχεια εξασφαλίστηκε από το Ε.Π. «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση 2014-2020» που συγχρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) και από Εθνικούς Πόρους. Το 2018 το Πρόγραμμα «Πρακτική Άσκηση Παντείου Πανεπιστημίου» εντάχθηκε στον Άξονα Προτεραιότητας «Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματικού περιβάλλοντος στις νέες αναπτυξιακές απαιτήσεις» του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα Επιχειρηματικότητα, και Καινοτομία 2014-2020», χρηματοδοτούμενο επίσης από το ΕΚΤ και Εθνικούς Πόρους. Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2015-2016 το Πρόγραμμα της Πρακτικής Άσκησης δεν υλοποιήθηκε από όλα τα Τμήματα του Παντείου Πανεπιστημίου εξαιρουμένου του Τμήματος Ψυχολογίας.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 πραγματοποίησαν την Πρακτική τους Άσκηση 12 φοιτητές/τριες του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής, κατά το ακαδημαϊκό έτος 2017-2018 πραγματοποίησαν την Πρακτική τους Άσκηση 40 φοιτητές/τριες, ενώ κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019 πραγματοποίησαν την Πρακτική τους Άσκηση 32 φοιτητές/τριες.

Η συμμετοχή των φοιτητών/τριών δεν είναι υποχρεωτική. Το ενδιαφέρον των φοιτητών/τριών υποκινείται με ενημέρωση που γίνεται στην αρχή των σπουδών τους για την ύπαρξη της δυνατότητας πρακτικής άσκησης, με ανακοινώσεις κατά την προετοιμασία του Προγράμματος, με ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Ιδρύματος. Το πρόγραμμα της Πρακτικής Άσκησης είναι τρίμηνης διάρκειας και πραγματοποιείται στο πλαίσιο των ακαδημαϊκών εξαμήνων, του χειμερινού ή κυρίως του εαρινού εξαμήνου.

Η Πρακτική Άσκηση είναι ενταγμένη στο ΠΠΣ ως μάθημα επιλογής με τον Κωδικό 510600, χωρίς βαθμολογία, με πιστωτικές μονάδες που υπολογίζονται πέραν αυτών που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου.

Ο στόχος της Πρακτικής Άσκησης είναι διπλός:

- να έρθουν οι φοιτητές/τριες σε άμεση επαφή με την εργασιακή πραγματικότητα, να συνδυάσουν τις θεωρητικές γνώσεις που αποκτούν στο Πανεπιστήμιο με την παραγωγική διαδικασία, όπως αυτή αναπτύσσεται μέσα στις ίδιες τις οικονομικές μονάδες. Βεβαίως είναι μικρός ο αριθμός φορέων με καθαρό αντικείμενο σχεδιασμού και υλοποίησης κοινωνικών πολιτικών. Το Τμήμα συνεργάζεται με πολλούς φορείς, αλλά το αντικείμενο των ασκούμενων είναι συνήθως ανάμεικτο (διοίκηση, λογιστική, τεκμηρίωση-έρευνα, γραμματειακή στήριξη, υλοποίηση πολιτικών).

- να βρεθούν οι φοιτητές/τριες σε περιβάλλον που θα διευκολύνει τον επαγγελματικό προσανατολισμό και τη μελλοντική τους ένταξη στον επαγγελματικό χώρο.

Τα αποτελέσματα ως προς την ικανότητα άσκησης-χρήσης των αποκτηθέντων γνώσεων σε πραγματικούς χώρους εργασίας πρέπει να αξιολογηθούν από καλά έως πολύ καλά σε κάποιες περιπτώσεις. Αυτή η αποτίμηση στηρίζεται στις καλές αξιολογήσεις εκ μέρους των φορέων υλοποίησης της άσκησης αλλά και στο μεγάλο συνήθως βαθμό ικανοποίησης των φοιτητών/τριών από τη πρακτική τους άσκηση που επίσης καταγράφεται στις αξιολογήσεις τους. Συνήθως, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, η προσαρμογή των ασκούμενων στους χώρους εργασίας τους είναι από πολύ καλή έως εξαιρετική.

Το αντικείμενο απασχόλησης κατά τη πρακτική άσκηση δεν συνδέεται με την απόκτηση διπλωματικής ή πτυχιακής εργασίας. Όμως κάποιοι φοιτητές/τριες εκπονούν (πτυχιακή) ερευνητική εργασία κατά τη διάρκεια της άσκησής τους.

Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής, λόγω και της μακρόχρονης εμπειρίας που διαθέτει, έχει καλλιεργήσει συστηματικά το δίκτυο επαφών του με τους φορείς σχεδιασμού, άσκησης και υλοποίησης πολιτικών προκειμένου να μπορούν οι φοιτητές/τριές του να ασκούνται στα αντικείμενα των σπουδών τους κατά το δυνατόν. Σε κάποιες περιπτώσεις χρειάστηκε το Τμήμα να επιμείνει προκειμένου να διατηρήσει τη συνεργασία του με συγκεκριμένους φορείς που άπτονται στενότερα των αντικειμένων του ΠΠΣ. Έχει οργανωθεί ένα ικανοποιητικό δίκτυο με κοινωνικούς, πολιτιστικούς, και ερευνητικούς φορείς καθώς και με ΜΚΟ, των οποίων το αντικείμενο είναι συναφές με τα αντικείμενα του Τμήματος. Κάθε χρόνο γίνεται προσπάθεια διεύρυνσης του δικτύου αυτού με βάση τις ανάγκες των φοιτητών/τριών και τις αλλαγές στην αγορά εργασίας. Ενδεικτικά αναφέρονται οι φορείς με τους οποίους συνεργάστηκε το Τμήμα στην πρακτική άσκηση που πραγματοποιήθηκε κατά το ακαδημαϊκό έτος 2018-2019. Οι φορείς αυτοί ήταν οι εξής: APIVITA AEBE, International Rescue Committee Hellas, Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών «Η Ελπίς», Γυμνάσιο Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας, Δήμος Αγίων Αναργύρων & Καματερού, Δήμος Γλυφάδας-Κοινωνική Υπηρεσία, Δήμος Μοσχάτου-Ταύρου - Δημοτικός Οργανισμός Προσχολικής Αγωγής & Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Δήμος Περιστερίου - Διεύθυνση Κοινωνικής Πολιτικής, Παιδείας & Πολιτισμού, Δήμος Ωρωπού, Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, Ειρηνοδικείο Αθηνών, Εισαγγελία Εφετών Αθηνών, Εισαγγελία Πρωτοδικών Αθηνών, σωματείο ΤΟ ΜΩΒ.

Οι θέσεις πρακτικής άσκησης για τους φοιτητές/τριες δημιουργούνται μέσα από τις επαφές των διδασκόντων/ουσών με φορείς σχεδιασμού, άσκησης και υλοποίησης πολιτικών, αλλά και μέσω ενημερώσεων και πρωτοβουλιών δικτύωσης.

Κατά την περίοδο πραγματοποίησης της πρακτικής άσκησης, υπάρχει συνεργασία μεταξύ της επιστημονικά υπεύθυνης του Προγράμματος εκ μέρους του Τμήματος και των εκπροσώπων των συνεργαζόμενων φορέων, προκειμένου η τοποθέτηση των φοιτητών/τριών να είναι επαγγελματικά και ακαδημαϊκά επωφελής για τους/τις ίδιους/ες και για τον φορέα. Σε κάποιες περιπτώσεις, η επαφή κρίνεται ιδιαίτερα αναγκαία προκειμένου να λύνονται μικρά προβλήματα που μπορεί να παρουσιαστούν, ώστε να διασφαλιστούν οι καλύτερες μαθησιακές συνθήκες για τους/τις φοιτητές/τριές. Η παρακολούθηση και η υποστήριξη των

φοιτητών/τριών διασφαλίζεται μέσω της άμεσης ανοιχτής και ειλικρινούς επικοινωνίας με τους ασκούμενους/ες αλλά και μέσω των επίσημων εντύπων αξιολόγησης που συμπληρώνουν οι φοιτητές/τριες. Υπάρχουν βέβαια και κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις όπου οι υπευθυνότητες που αναλαμβάνουν οι φοιτητές/τριες είναι κατώτερες των προσδοκώμενων ή συμφωνημένων, οπότε γίνεται εκ νέου συζήτηση με τους υπεύθυνους του φορέα για εμπλουτισμό αρμοδιοτήτων και σε σπάνιες περιπτώσεις που αυτό δεν υλοποιηθεί, το Τμήμα οδηγείται σε αλλαγή φορέα και διακοπή συνεργασίας με τον συγκεκριμένο φορέα.

Η βασική προϋπόθεση συνεργασίας με τους φορείς είναι η συνάφεια του εργασιακού αντικειμένου με τα γνωστικά αντικείμενα του Τμήματος και η διασφάλιση των κατάλληλων αρμοδιοτήτων από μέρος του φορέα, ώστε η μαθησιακή εμπειρία του/της φοιτητή/τριας να είναι όσο το δυνατόν πληρέστερη. Επίσης, η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών στο τέλος της πρακτικής τους άσκησης παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες για την καταλληλότητα του εκάστοτε φορέα, ώστε τα επόμενα χρόνια να συνεχιστεί ή να διακοπεί η συνεργασία μαζί του.

Γίνεται συστηματική προσπάθεια κατά την αρχική φάση τοποθέτησης των φοιτητών/τριών να υπάρξουν ευκαιρίες μελλοντικής επαγγελματικής απασχόλησής τους από τους φορείς μετά το πέρας της πρακτικής τους άσκησης. Έτσι κατά τη διαδικασία επιλογής φοιτητών/τριών που θα απασχοληθούν σε κάθε φορέα, γίνεται εκτενής συζήτηση με τους/τις υποψηφίους/ιες, ώστε να διασφαλιστεί η καταλληλότητα του/της κάθε φοιτητή/τριας για τη συγκεκριμένη θέση πρακτικής άσκησης και έτσι να αυξηθούν οι πιθανότητες μελλοντικής απασχόλησής του/της από τον φορέα. Πράγματι, οι φοιτητές/τριες κυρίως δημιουργούν γέφυρες με τους οργανισμούς για μελλοντική συνεργασία. Κατά την περίοδο Μάρτιος-Μάιος 2011, μετά το τέλος της Πρακτικής Άσκησης, η συνεργασία συνεχίστηκε σε μία περίπτωση (1 στους 35 ασκούμενους/ες) ενώ κατά την περίοδο Μάρτιος 2012-Μάιος 2012 δημιουργήθηκε επίσης μια μονιμότερη εργασιακή σχέση (1 στους 19). Συνολικά, κατά τη διάρκεια του Προγράμματος 2010-2013 απορροφήθηκαν σε σύνολο 100 ασκούμενων 2 άτομα. Κατά τη περίοδο 2015-2016 εκπόνησης της Πρακτικής Άσκησης, μια ασκούμενη απέκτησε μονιμότερη ημι-επαγγελματική σχέση με τον φορέα άσκησής της. Κατά τους τελευταίους κύκλους εκπόνησης της Πρακτικής άσκησης δεν είχαμε ενημέρωση για επίτευξη μονιμότερων επαγγελματικών σχέσεων. Όμως και οι εργασιακές σχέσεις που δημιουργούνται είναι συχνά προσωρινές, ενώ κυριαρχεί από τη πλευρά πολλών φορέων άσκησης πολιτικών η κατεύθυνση του εθελοντισμού, κάτι βεβαίως που δεν συνιστά θέση εργασίας, αν και πιθανότατα στο μέλλον να δημιουργηθούν και τέτοιες ευκαιρίες.

Υπάρχει επαφή μεταξύ των ασκούμενων και της (ιδρυματικής) γραμματειακής υποστήριξης της Πρακτικής Άσκησης, αλλά και με την επιστημονικά υπεύθυνη του Προγράμματος, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις χρειάζεται να παρέμβει προς τον φορέα για τη διευθέτηση προβλημάτων.

Η δραστηριότητα της Πρακτικής Άσκησης είναι οργανικό κομμάτι του ΠΠΣ του Τμήματος και πραγματοποιήθηκε με επιτυχία κατά τη περίοδο 2006-2008 και 2010 και εντεύθεν. Η δραστηριότητα είναι επαρκώς πλαισιωμένη από την ακαδημαϊκή μονάδα και ωφελεί πολλαπλά τους/τις φοιτητές/τριες, ενώ συγχρόνως προβάλλει το Τμήμα και το έργο του. Η μη ικανοποιητική συμμετοχή των

φοιτητών/τριών, που παρατηρήθηκε τα προηγούμενα έτη, έχει εν μέρει ξεπεραστεί με την καλύτερη και συστηματικότερη ενημέρωσή τους.

Οι αδυναμίες που διαπιστώθηκαν αφορούν τον μικρό αριθμό φορέων με καθαρό αντικείμενο σχεδιασμού και υλοποίησης κοινωνικών πολιτικών, η χαμηλή απορροφητικότητα των φοιτητών/τριών από τους φορείς, αν και συχνά τους απευθύνονται προτάσεις συνεργασίας σε εθελοντική βάση, και η έντονη γραφειοκρατική διαδικασία των πρωτοκόλλων του Προγράμματος. Σοβαρό πρόβλημα, αποτελεί η υπερβολική καθυστέρηση στην καταβολή της οικονομικής αποζημίωσης των φοιτητών/τριών και με δεδομένο ότι το οικονομικό κίνητρο πιθανότατα ασκεί κάποια επίδραση στο να εκδηλώσουν ενδιαφέρον συμμετοχής στην Πρακτική Άσκηση.

5. ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

ΤΑ ΑΕΙ ΟΦΕΙΛΟΥΝ ΝΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΖΟΥΝ ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΓΝΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ, ΝΑ ΕΦΑΡΜΟΖΟΥΝ ΑΞΙΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΑΝΕΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΛΗΨΗ, ΤΗΝ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΕΡΑΙΤΕΡΩ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ.

Οι διαδικασίες επιλογής και εξέλιξης των μελών του διδακτικού προσωπικού ακολουθούν τα προβλεπόμενα από τη σχετική νομοθεσία και γίνεται κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διασφάλιση της διαφάνειας και της αξιοκρατίας στις διαδικασίες. Οι προκηρύξεις των θέσεων αναρτώνται στην κεντρική ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου.

Το μέσο εβδομαδιαίο φόρτο διδακτικού έργου των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού είναι 20+ ώρες. Στις ώρες αυτές περιλαμβάνονται οι ώρες διδασκαλίας των μαθημάτων (τουλάχιστον 6 ώρες), οι ώρες ακρόασης των φοιτητών/τριών (2 ώρες), η προετοιμασία για τα μαθήματα και η επίβλεψη των εργασιών (εργασίες σε διδασκόμενα μαθήματα, εξαμηνιαίες εργασίες, πτυχιακές εργασίες, μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, διδακτορικές διατριβές).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να αναφερθεί ότι τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος διδάσκουν τουλάχιστον τέσσερα (4) μαθήματα, τα οποία αφορούν τόσο το ΠΠΣ όσο και το ΠΜΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής.

Προβλέπεται διαδικασία αξιολόγησης των διδασκόντων/ουσών από τους/τις φοιτητές/τριες και από τους/τις τελειόφοιτους/ες μέσα από τη συμπλήρωση σχετικών ερωτηματολογίων (βλ. Β7). Το Τμήμα συμμερίζεται την άποψη ότι είναι σημαντική η διαδικασία συλλογής αυτών των πληροφοριών για τη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Ωστόσο, θεωρεί ότι τα υπάρχοντα ερωτηματολόγια θα μπορούσαν να βελτιωθούν.

Τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των διδασκόντων/ουσών από τους/τις φοιτητές/τριες λαμβάνονται υπόψη στην εξέλιξη των μελών του διδακτικού προσωπικού, καθώς είναι διαθέσιμα εάν ζητηθούν από τις εισηγητικές επιτροπές και τα εκλεκτορικά σώματα.

Η στρατηγική για την κινητικότητα των μελών της ακαδημαϊκής μονάδας αφορά σε έναν αυστηρό προγραμματισμό για τις επιστημονικές άδειες (εσωτερικού και εξωτερικού). Συγκεκριμένα, κάθε μέλος ΔΕΠ δικαιούται να αιτηθεί για προέγκριση επιστημονικής άδειας τρία (3) έτη μετά την τελευταία του επιστημονική άδεια και την επόμενη χρονιά επανέρχεται με αίτηση για να λάβει την άδεια την ερχόμενη ακαδημαϊκή χρονιά. Η άδεια δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του ενός εξαμήνου και γίνεται προσπάθεια να λαμβάνεται το εξάμηνο εκείνο που ο/η διδάσκων/ουσα δεν διδάσκει υποχρεωτικό μάθημα, ενώ για τα λοιπά μαθήματα γίνεται προσπάθεια να διδαχθούν από διδάσκοντες/ουσες του ίδιου ή συναφούς αντικειμένου.

Επίσης τα μέλη ΔΕΠ συμμετέχουν στα προγράμματα κινητικότητας του προγράμματος Erasmus+ τόσο για Διδασκαλία όσο και για Επιμόρφωση σε αντίστοιχα ιδρύματα της Ευρώπης.

Δεν υπάρχει πρόσθετη οικονομική ενίσχυση των μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού, που λαμβάνουν μέρος στα προγράμματα κινητικότητας, πέραν αυτών που διατίθενται στο πλαίσιο των συμφωνιών Erasmus+. Μάλιστα, την περίοδο της

οικονομικής κρίσης, το Πάντειο Πανεπιστήμιο δεν μπορούσε να καλύψει τα έξοδα των μελών ΔΕΠ για συμμετοχή τους με ανακοίνωση σε συνέδρια στο εξωτερικό.

Το Τμήμα προσελκύει ακαδημαϊκό προσωπικό υψηλού επιπέδου μέσω των διαδικασιών μετακινήσεων, όπως προβλέπει η σχετική νομοθεσία. Την τελευταία τριετία, μετακινήθηκαν τρία μέλη ΔΕΠ από περιφερειακά Πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα, μετακινήθηκαν ο καθηγητής Διονύσης Γράβαρης (γνωστικό αντικείμενο: Θεωρία Κράτους και Κοινωνικής Πολιτικής), ο καθηγητής Χρίστος Παπαθεοδώρου (γνωστικό αντικείμενο: Κοινωνική Πολιτική) και ο καθηγητής Σταύρος Μαυρουδέας (γνωστικό αντικείμενο: Πολιτική Οικονομία). Επίσης, το Τμήμα προέβη και στη συνεργασία με διδάσκοντες/ουσες άλλων Τμημάτων του Παντείου Πανεπιστημίου (Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Ιστορίας) ώστε να καλυφθούν ορισμένα «κενά» σε γνωστικά αντικείμενα, λόγω περιορισμένων προκηρύξεων νέων θέσεων ΔΕΠ. Συνολικά, το Τμήμα προσελκύει ακαδημαϊκό προσωπικό υψηλού επιπέδου μέσω προσκλήσεων σε συνέδρια, ημερίδες, κλπ..

Το Τμήμα αναπτύσσει στρατηγική για ερευνητικές δραστηριότητες στο διεπιστημονικό πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής μέσω του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, του Εργαστηρίου Φύλου και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων (αναλυτικές πληροφορίες βρίσκονται στο Β10).

Επίσης, πολλές δημοσιεύσεις των μελών ΔΕΠ προέρχονται από ανεξάρτητες δικές τους μη χρηματοδοτούμενες έρευνες (βλ. βιογραφικά των μελών ΔΕΠ στην ιστοσελίδα του Τμήματος: <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

6. ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ ΣΤΗΡΙΞΗ

ΤΑ ΑΕΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΕΠΑΡΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΥΨΗ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ ΤΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ. ΑΦΕΡΟΥΣ ΜΕΝ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΕΠΑΡΚΕΙΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ, ΑΦΕΤΕΡΟΥ ΔΕ ΝΑ ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΟΥΝ ΤΗΝ ΑΜΕΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗ Σ' ΑΥΤΕΣ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΠΙΣΗ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ (Π.Χ. ΑΙΘΟΥΣΕΣ, ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΔΙΚΤΥΑ, ΣΙΤΙΣΗ, ΣΤΕΓΑΣΗ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΑΔΙΟΔΡΟΜΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ, Κ.ΛΠ.).

Η υποστήριξη της μάθησης και της ακαδημαϊκής δραστηριότητας στο Τμήμα γίνεται μέσω δημόσιων πόρων (σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τα ΑΕΙ της χώρας), οι οποίοι αφορούν τόσο στο ανθρώπινο δυναμικό (μέλη ΔΕΠ κ.λπ.) όσο και στις υποδομές και λοιπές υπηρεσίες.

Τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος είναι 22 και αναμένεται ο διορισμός 1 ακόμη μέλους ΔΕΠ. Το Τμήμα διαθέτει επίσης 2 ΕΔΙΠ και 1 ΕΤΕΠ, ενώ αναμένεται ο διορισμός 1 ΕΔΙΠ. Περισσότερες πληροφορίες, καθώς και στοιχεία για τους διδάσκοντες/ουσες ΕΣΠΑ, τους ερευνητές/τριες, υποψήφιους διδάκτορες κλπ. βρίσκονται στη νέα ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>), για την οποία περισσότερες πληροφορίες παρατίθενται στην ενότητα 8 (Δημόσια Πληροφόρηση) της παρούσας έκθεσης.

Το Τμήμα αξιοποιεί επίσης τις δυνατότητες που δίνει το Πάντειο Πανεπιστήμιο συνολικά, όσον αφορά στην πρόσβαση στη βιβλιοθήκη και στο σύνολο των υπηρεσιών του Παντείου Πανεπιστημίου, ενώ οι διδάσκοντες/ουσες του Τμήματος ενισχύουν τη διδασκαλία τους μέσω της χρήσης της πλατφόρμας Open e-Class.

Αν και οι περισσότερες υποδομές και πολλές από τις υπηρεσίες προσφέρονται από το Πάντειο Πανεπιστήμιο, το Τμήμα παρέχει επιπλέον υλικοτεχνικές υποδομές για την υποστήριξη της έρευνας αλλά και της διδασκαλίας στα τρία Εργαστήριά του. Το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής διαθέτει το Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής (πρώην ΚΕΚΜΟΚΟΠ) που στεγάζεται στον 4^ο, 5^ο και 6^ο (δώμα) όροφο του κτιρίου στη Συγγρού 134. Επίσης διαθέτει τον χώρο του Εργαστηρίου Φύλου που βρίσκεται στο ημιυπόγειο του γυάλινου κτιρίου του Παντείου Πανεπιστημίου και τον ενιαίο χώρο του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων που βρίσκεται επίσης στο ημιυπόγειο του γυάλινου κτιρίου του Παντείου Πανεπιστημίου. Στο δώμα του 6^{ου} ορόφου του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής υπάρχει επίσης μία μικρή βιβλιοθήκη του Εργαστηρίου και του Τμήματος. Έτσι, λοιπόν, οι φοιτητές/τριες πέραν της κεντρικής βιβλιοθήκης του Παντείου Πανεπιστημίου μπορούν να αξιοποιήσουν και τη βιβλιοθήκη του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής του Τμήματος.

Τα μαθήματα του Τμήματος γίνονται στις αίθουσες Γ51, Δ12, αμφιθέατρο 209 του Παντείου Πανεπιστημίου, καθώς και στις σεμιναριακές αίθουσες του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής (2 αίθουσες και έχει ζητηθεί η μετατροπή μιας 3^{ης} σε αίθουσα), του Εργαστηρίου Φύλου και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων.

Επίσης, το Τμήμα διαθέτει 12 γραφεία στο νέο κτίριο του Παντείου Πανεπιστημίου, όπου στεγάζονται μέλη ΔΕΠ του Τμήματος και 1 ΕΔΙΠ. Σε 1 γραφείο

στο Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής, στεγάζεται 1 ΕΔΙΠ του Τμήματος και στο ίδιο γραφείο αναμένεται να στεγαστεί άλλο 1 ΕΔΙΠ. Επίσης, σε 1 γραφείο στο ίδιο Εργαστήριο συστεγάζονται 4 διδάσκοντες/ουσες ΕΣΠΑ. Λόγω της έλλειψης χώρων στο Πάντειο, οι ομότιμοι καθηγητές/τριες δε διαθέτουν γραφείο, ενώ αναμένεται η στέγαση σε γραφείο 2 μελών ΔΕΠ. Η ΕΤΕΠ του Τμήματος στεγάζεται σε γραφείο του Εργαστηρίου Φύλου, το οποίο διαθέτει άλλο ένα γραφείο όπου στεγάζονται ερευνητές/τριες. Η Γραμματεία του Τμήματος στεγάζεται σε γραφείο του παλαιού κτιρίου του Παντείου Πανεπιστημίου.

Όσον αφορά στη διεργασία διάθεσης και κατανομής των πόρων, αντικείμενό της αποτελεί η δημιουργία κατάλληλου περιβάλλοντος για την επίτευξη των στόχων του Τμήματος ως προς τη διασφάλιση παροχής των απαιτούμενων πόρων (χρηματοδότηση, υποδομές και εξοπλισμό, κ.ά) ώστε να λειτουργεί, να διατηρείται και να βελτιώνεται συνεχώς η αποτελεσματικότητά του. Το Τμήμα προσπαθεί να διασφαλίζει την αναγκαία χρηματοδότηση, την απαιτούμενη υλικοτεχνική υποδομή (είτε μέσω κεντρικής χρηματοδότησης, είτε μέσω ερευνητικών προγραμμάτων), το κατάλληλο περιβάλλον εργασίας και να αναπτύσσει τους ανθρώπινους πόρους του, έτσι ώστε να καλύπτει τις ανάγκες για την αποτελεσματική εκτέλεση των διεργασιών του.

Τα δεδομένα που λαμβάνονται υπόψη (δεδομένα εισόδου διεργασίας) είναι: α) οι εισηγήσεις του Δ/ντή του ΠΜΣ, της Επιτροπής ΠΠΣ και Διδακτορικών Σπουδών και των διευθυντριών των Εργαστηρίων του Τμήματος για την απόκτηση, αναβάθμιση και ανακατανομή υποδομών με βάση τις διαπιστωμένες ανάγκες του, β) οι αποφάσεις της Συγκλήτου για την εφαρμογή οικονομικής στρατηγικής, στρατηγικής διαχείρισης ανθρώπινων πόρων, υποδομών και υπηρεσιών κ.λπ. Αρμόδιο όργανο αποτελεί η Συνέλευση του Τμήματος η οποία θα πάρει τις αποφάσεις.

Τα δεδομένα εξόδου αποτελούν: α) οι οικονομικοί απολογισμοί και η αιτιολόγηση τυχόν αποκλίσεων από τον προγραμματισμό, καθώς και το ενδεχόμενο ανεπαρκούς κάλυψης των αναγκών του Τμήματος, β) οι προτάσεις βελτίωσης για την επίτευξη πρόσθετης χρηματοδότησης, την καλύτερη αξιοποίηση της υφιστάμενης χρηματοδότησης, τη βελτίωση της διαδικασίας κατανομής, κ.λπ.

Όσον αφορά στη διαχείριση της διεργασίας και ειδικότερα τη διάθεση και διαχείριση χρηματοδότησης (διαδικασία Α), με αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων του Τμήματος πραγματοποιείται η διάθεση ή κατανομή των χρηματικών πόρων, οι οποίοι προέρχονται από οποιαδήποτε πηγή (τακτικός προϋπολογισμός, ΕΛΚΕ κ.λπ.) και προορίζονται για την κάλυψη απαραίτητων δαπανών για τις ανάγκες ερευνητικών, εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών, αναπτυξιακών δραστηριοτήτων και αναγκών διοίκησης του Τμήματος. Τα βήματα που ακολουθούνται σε αυτή τη διαδικασία έχουν ως εξής: Α) Ο/Η Πρόεδρος καλεί καλεί ετησίως (σε καθορισμένο χρόνο) τον/την Διευθυντή/τρια του ΠΜΣ και τους/τις διευθυντές/ντριες των Εργαστηρίων και τις Επιτροπές Προπτυχιακών και Διδακτορικών Σπουδών να υποβάλουν τους ετήσιους απολογισμούς δραστηριοτήτων και προτάσεις ετήσιου οικονομικού προγραμματισμού. Β) Ο/Η Πρόεδρος του Τμήματος συντάσσει την επικαιροποιημένη αποτύπωση των αναγκών χρηματοδότησης για εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες, καθώς και των αναγκών χρηματοδότησης της λειτουργίας των υπηρεσιών του Τμήματος. Γ) Ο/Η Πρόεδρος λαμβάνοντας υπόψη τα

παραπάνω, καθώς και την οικονομική στρατηγική του Ιδρύματος, συντάσσει εισηγήσεις ετήσιου οικονομικού προγραμματισμού, σε σχέση με τον τακτικό προϋπολογισμό, τον ΕΛΚΕ, κ.λπ. Δ) Το αρμόδιο όργανο (Συνέλευση), έχοντας υπόψη τα παραπάνω, λαμβάνει απόφαση για την κατανομή ή τη διάθεση ετήσιας χρηματοδότησης, εφαρμόζοντας το, κατά περίπτωση, πλαίσιο κριτηρίων, σε σχέση με τον τακτικό προϋπολογισμό, ΕΛΚΕ, κ.λπ..

Τα εμπλεκόμενα μέρη είναι η Διοίκηση του Τμήματος (Πρόεδρος και αναπληρωτής/τρια Πρόεδρος), Σύγκλητος, Οικονομικές Υπηρεσίες, ΕΛΚΕ, Διευθυντής/ντρια ΠΜΣ, Επιτροπή ΠΠΣ και διευθυντές/ντριες Εργαστηρίων.

Η διάθεση και διαχείριση των χρηματοδοτήσεων είναι μια επαναλαμβανόμενη διαδικασία, που πραγματοποιείται σε ετήσια βάση.

Όσον αφορά στη διαχείριση της διεργασίας, γίνονται επίσης ενέργειες για τη διάθεση και διαχείριση υποδομών και εξοπλισμού (Διαδικασία Β). Με αποφάσεις των αρμόδιων οργάνων του Ιδρύματος και με βάση συντεταγμένο χωροταξικό σχέδιο πραγματοποιείται η διάθεση ή κατανομή των εν γένει υποδομών του, που προορίζονται για την κάλυψη των ερευνητικών, εκπαιδευτικών, επιμορφωτικών, αναπτυξιακών και διοικητικών δραστηριοτήτων του. Η διαχείριση των υποδομών αυτών γίνεται από τις αρμόδιες τεχνικές ή διοικητικές υπηρεσίες, βάσει των εγκεκριμένων κανονισμών λειτουργίας και παρακολούθησής τους. Η εσωτερική κατανομή και διαχείριση των υποδομών και του εξοπλισμού που δίνονται στο Τμήμα γίνεται με απόφαση της Συνέλευσης. Τα βήματα που ακολουθούνται σε αυτή τη διαδικασία είναι τα εξής: Α) Η Διοίκηση του Τμήματος καλεί ετησίως (σε καθορισμένο χρόνο) τον/την Διευθυντή/τρια του ΠΜΣ, την Επιτροπή του ΠΠΣ και τους/τις διευθυντές/ντριες των Εργαστηρίων να υποβάλουν ετήσιες αναφορές για την κάλυψη και υποστήριξη των δραστηριοτήτων τους από τις υφιστάμενες υποδομές και εξοπλισμό, απαιτούμενα λογισμικά, καθώς και προτάσεις για τη συμπλήρωση, κατάργηση, ανακατανομή ή αναβάθμισή τους. Β) Η Διοίκηση του Τμήματος συντάσσει την επικαιροποιημένη αποτύπωση των αναγκών σε υποδομές και υπηρεσίες για εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες, καθώς και των αναγκών λειτουργίας των υπηρεσιών διοίκησης. Γ) Η Διοίκηση του Ιδρύματος, λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, καθώς και την αναπτυξιακή στρατηγική του Ιδρύματος, συντάσσει εισηγήσεις για την ετήσια συμπλήρωση, κατάργηση, ανακατανομή ή αναβάθμισή τους. Δ) Το αρμόδιο όργανο (Συνέλευση), έχοντας υπόψη τα παραπάνω, λαμβάνει απόφαση για τη διάθεση, ανακατανομή, συμπλήρωση, κατάργηση ή αναβάθμιση των υποδομών και υπηρεσιών, εφαρμόζοντας τα, κατά περίπτωση, πλαίσια κριτηρίων κατανομής (π.χ. δείκτες τ.μ. /άτομο κ.λπ).

Εμπλεκόμενα Μέρη σε αυτή τη διαδικασία είναι η Διοίκηση του Τμήματος (Πρόεδρος και αναπληρωτής Πρόεδρος), Σύγκλητος, Οικονομικές Υπηρεσίες, ΕΛΚΕ, Διευθυντής/ντρια ΠΜΣ, Επιτροπή ΠΠΣ και διευθυντές/ιες Εργαστηρίων.

Η διάθεση και διαχείριση των χρηματοδοτήσεων είναι μια επαναλαμβανόμενη διαδικασία, που πραγματοποιείται σε ετήσια βάση.

Δείκτες αποτελεσματικότητας της διεργασίας είναι: α) το ποσοστό απορρόφησης των προϋπολογισμένων οικονομικών πόρων (π.χ. η απορρόφηση των κονδυλίων του ΠΜΣ για το ακαδημαϊκό έτος 2019-2020 ήταν 100%), β) το ποσοστό χρήσης των κτιριακών υποδομών, γ) το ποσοστό χρήσης του εξοπλισμού, δ) οι

αναφορές παραπόνων αναφορικά με το περιβάλλον εργασίας (μέσω των θεσμοθετημένων εβδομαδιαίων συναντήσεων της Προέδρου με τους/τις φοιτητές/τριες).

Οι μέθοδοι ελέγχου της διεργασίας γίνονται μέσω παρακολούθησης των διαδικασιών, μέσω της ανάλυσης των δεικτών αποτελεσματικότητας της διεργασίας και μέσω παρουσιάσεων των αποτελεσμάτων στη Συνέλευση Τμήματος.

Σχετικά με την ευρύτερη υποστήριξη των φοιτητών/τριών, αναλυτικές πληροφορίες για τις υποστηρικτικές δομές και υπηρεσίες για τους/τις φοιτητές/τριες και τη στελέχωσή τους με εξειδικευμένο υποστηρικτικό και διοικητικό προσωπικό αναφέρονται στην ιστοσελίδα του Παντείου Πανεπιστημίου (www.panteion.gr). Στο οργανόγραμμα που παρατίθεται στην εν λόγω σελίδα, αναφέρονται οι υπηρεσίες και το προσωπικό που τις στελεχώνει. Πρόκειται για τον/τη Γραμματέα, τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών, τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών, τη Διεύθυνση Βιβλιοθήκης, Ανεξάρτητα Τμήματα, Γραμματείες Ακαδημαϊκών Τμημάτων και Αυτοτελή Τμήματα Υπαγόμενα στον/στην Γραμματέα. Στα τελευταία περιλαμβάνονται το Τμήμα Φοιτητικής Μέριμνας και ΚΕ.Φοι (Κέντρο Εξυπηρέτησης Φοιτητών), το Γραφείο Σταδιοδρομίας, η Υγειονομική Υπηρεσία, η Κοινωνική Υπηρεσία και το Γραφείο Πανεπιστημιακού Αθλητισμού. Το Συμβουλευτικό Τμήμα του Γραφείου Διασύνδεσης παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής σταδιοδρομίας. Οι παρεχόμενες συμβουλευτικές υπηρεσίες υλοποιούνται μέσω: Α) Ατομικής συμβουλευτικής και ειδικότερα: α) υποστήριξη στην αναζήτηση προσωπικών χαρακτηριστικών προσωπικότητας, επαγγελματικών ενδιαφερόντων, δεξιοτήτων, αξιών, β) διευκόλυνση στην αναζήτηση εκπαιδευτικών και επαγγελματικών πληροφοριών, γ) συμβουλευτική υποστήριξη στον σχεδιασμό σχεδίων δράσης (επαγγελματικός προσανατολισμός), δ) υποστήριξη στη λήψη εκπαιδευτικών και επαγγελματικών αποφάσεων, ε) συμβουλευτική πρόληψη ψυχολογικών δυσκολιών (αυτογνωσία, ενίσχυση αυτοπεποίθησης, προσαρμογή στο ακαδημαϊκό περιβάλλον και στις απαιτήσεις του, αντιμετώπιση του άγχους των εξετάσεων κλπ.). Β) Ομαδικής συμβουλευτικής-εργαστήρια που αφορούν στα εξής: α) σύνταξη βιογραφικού σημειώματος και συνοδευτικής επιστολής, β) τεχνικές αναζήτησης εργασίας, γ) προετοιμασία για τη συνέντευξη επιλογής, δ) ανάπτυξη κοινωνικών και επικοινωνιακών δεξιοτήτων. Το Γραφείο Διασύνδεσης παρέχει επίσης σεμινάρια.

Με επιστημονικά υπεύθυνη την πρόεδρο του Τμήματος, καθηγήτρια Δέσποινα Παπαδοπούλου, εγκρίθηκε για δεύτερη διετία το Νέο Πρόγραμμα της Πράξης «Υποστήριξη παρεμβάσεων κοινωνικής μέριμνας φοιτητών του Παντείου Πανεπιστημίου» με κωδικό 5048199 από το Πάντειο Πανεπιστήμιο. Με το Νέο Πρόγραμμα, το Πάντειο Πανεπιστήμιο θα έχει τη δυνατότητα χρηματοδότησης των δράσεων μέχρι το Νοέμβριο του 2022. Το φυσικό αντικείμενο της πράξης διαρθρώνεται σε δύο κατηγορίες δράσεων και παρεμβάσεων που αντιστοιχούν σε δύο τομείς παροχής υπηρεσιών του Παντείου Πανεπιστημίου:

A. Ενίσχυση της υπηρεσίας προσβάσιμων συγγραμμάτων της Βιβλιοθήκης

B. Δημιουργία υπηρεσίας Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης

Με το Νέο Πρόγραμμα πιστοποιείται η αναβάθμιση των ήδη υπαρχουσών δράσεων, αλλά και η δημιουργία νέων με απώτερο σκοπό την υποστήριξη και την ενίσχυση των φοιτητών/τριών που ανήκουν σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και την

υποστήριξη στο σύνολο των φοιτητών/τριών για έγκαιρη και απρόσκοπη ολοκλήρωση των σπουδών τους. Στο Νέο Πρόγραμμα προστέθηκαν δύο νέες δράσεις:

Γ. Διοικητική Υποστήριξη του Προγράμματος σε ξεχωριστά επίπεδα τόσο της Ψυχολογικής Υποστήριξης όσο και της Βιβλιοθήκης

Δ. Δράσεις Δημοσιότητας του Προγράμματος με τη δημιουργία σεμιναρίων, ημερίδων και διεθνών συνεδρίων.

Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι η Υπηρεσία Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης παρέχει υπηρεσίες ατομικής και ομαδικής συμβουλευτικής (διαχείριση άγχους και αρνητικών συναισθημάτων, διαχείριση προβλημάτων διαπροσωπικής επικοινωνίας, ενδυνάμωση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και διαχείρισης χρόνου, διαχείριση αρνητικών συμβάντων ζωής, αντιμετώπιση δυσκολιών προσαρμογής στο περιβάλλον του πανεπιστημίου, ανάπτυξη διεκδικητικότητας, προσωπική ανάπτυξη και αυτοεκτίμηση).

Ακόμη, μεταξύ των πρωτοβουλιών υποστήριξης των φοιτητών/τριών που προέρχονται ειδικότερα από το Τμήμα Κοινωνικής Πολιτικής είναι η εβδομάδα υποδοχής. Την πρώτη εβδομάδα του ακαδημαϊκού έτους οργανώνεται από το Τμήμα μια σειρά δραστηριοτήτων οι οποίες απευθύνονται στους νέους/ες φοιτητές/τριες. Το Τμήμα υιοθέτησε επίσης τον θεσμό παραπόνων για τους φοιτητές/τριες, όπου ένα δίωρο την εβδομάδα διατίθεται για καταγραφή και ικανοποίηση οποιασδήποτε φύσης παραπόνων. Το Τμήμα ενεργοποίησε επίσης τον θεσμό του ακαδημαϊκού συμβούλου.

Η επιμόρφωση του προσωπικού για την ανάπτυξη των ικανοτήτων του πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus+. Επιπροσθέτως, τα μέλη ΔΕΠ και ΕΔΙΠ επιμορφώνονται μέσα από τη συμμετοχή τους σε συνέδρια και ημερίδες, και γενικότερα μέσα από την προσωπική τους μελέτη, καθώς η φύση του ακαδημαϊκού επαγγέλματος παραπέμπει στην παραγωγή νέας γνώσης μέσω της έρευνας, η οποία με τη σειρά της τροφοδοτεί τη διδασκαλία.

7. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΤΑ ΑΕΙ ΕΧΟΥΝ ΤΗΝ ΠΛΗΡΗ ΕΥΘΥΝΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ, ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΧΡΗΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ, ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΠΣ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΝΑΦΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ, ΜΕ ΤΡΟΠΟ ΕΝΙΑΙΟ, ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟ ΚΑΙ ΑΜΕΣΑ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟ.

Το Τμήμα παρακολουθεί τις επιδόσεις, το προφίλ του φοιτητικού πληθυσμού, την πορεία φοίτησης και τα ποσοστά έγκαιρης ολοκλήρωσης ή εγκατάλειψης σπουδών. Για παράδειγμα, η αναφορά δεικτών ποιότητας για το ακαδημαϊκό έτος 2016-2017 περιελάμβανε τα ακόλουθα δεδομένα. Όσον αφορά στους *βασικούς δείκτες επιδόσεων*, ο μέσος ετήσιος βαθμός πτυχίου ήταν 6,77. Όσον αφορά στο *προφίλ του φοιτητικού πληθυσμού*, το ποσοστό γυναικών στο σύνολο των φοιτητών ήταν 68,16%, το ετήσιο ποσοστό αλλοδαπών φοιτητών ήταν 7,64%, ενώ το ετήσιο ποσοστό εγγεγραμμένων φοιτητών ΑΜΕΑ ήταν 2,60%. Όσον αφορά στην πορεία φοίτησης και τα ποσοστά έγκαιρης ολοκλήρωσης ή εγκατάλειψης σπουδών, το μέσο ετήσιο ποσοστό φοιτητών διάρκειας φοίτησης έως n έτη ήταν 89,52%, το ετήσιο ποσοστό φοιτητών διάρκειας φοίτησης από n έως $n+1$ έτη ήταν 1,81%, το ετήσιο ποσοστό φοιτητών διάρκειας φοίτησης από $n+1$ έως $n+2$ έτη ήταν 1,26%.

Το Τμήμα συγκεντρώνει πληροφορίες για την ερευνητική / επιστημονική δραστηριότητα των μελών ΔΕΠ από τα ετήσια απογραφικά δελτία τους. Το γραφείο Erasmus του Παντείου Πανεπιστημίου συλλέγει δεδομένα για την κινητικότητα των μελών ΔΕΠ και των φοιτητών/τριών. Μέσω του Open e-Class παρακολουθείται η δομή και η οργάνωση των μαθημάτων.

Από τα βασικά εργαλεία που μέχρι τώρα χρησιμοποιούνται για τη συλλογή πληροφοριών είναι το ερωτηματολόγιο αξιολόγησης μαθήματος και το ερωτηματολόγιο τελειοφοίτων (βλ. Β7), μέσω του οποίου συλλέγονται στοιχεία για την ικανοποίηση των φοιτητών/τριών από τα μαθήματα και το πρόγραμμα σπουδών εν γένει.

Η ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων που δίνονται στους φοιτητές/τριες γίνεται από την ΜΟΔΙΠ του Παντείου Πανεπιστημίου, η οποία βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με την ΟΜΕΑ του Τμήματος για την αξιοποίηση των ευρημάτων προς την κατεύθυνση της ανατροφοδότησης του Τμήματος για τη λειτουργία του ώστε να προβεί σε ενέργειες βελτίωσης του παρεχόμενου διδακτικού έργου και των παρεχόμενων υπηρεσιών. Μόλις τον Ιούνιο του 2020 εγκρίθηκε από τη Σύγκλητο κονδύλι για την αγορά πληροφοριακού συστήματος για την επεξεργασία των ερωτηματολογίων από τη ΜΟΔΙΠ του Παντείου. Οπότε, εφεξής η διαδικασία συγκέντρωσης και ανάλυσης των δεδομένων από τα ερωτηματολόγια θα γίνεται πιο οργανωμένα. Σημειωτέον ότι στην παρούσα φάση, η ανάλυση των δεδομένων των ερωτηματολογίων έγινε με ίδια μέσα του Τμήματος.

Σχετικά με τη διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των φοιτητών/τριών, τον Σεπτέμβριο του 2014, οι πρωτοετείς φοιτητές/τριες είχαν συμπληρώσει κατά την εγγραφή τους, ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο με σκοπό τη διερεύνηση του ενδιαφέροντός τους για το αντικείμενο της Κοινωνικής Πολιτικής, τις προσδοκίες τους από το Τμήμα και τις σπουδές τους γενικότερα, καθώς και τις προσδοκίες τους από την αγορά εργασίας. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της

συγκεκριμένης

έρευνας

(<http://www.koinpolpanteion.gr/pdf/pops%20ekthesi%20new%20students%202014.pdf>), η πλειονότητα των φοιτητών/τριών δήλωσαν ότι το Τμήμα ήταν ανάμεσα στις πέντε πρώτες προτιμήσεις τους (71,6%), με τους/τις περισσότερους/ες να δηλώνουν ότι ήταν η δεύτερη επιλογή τους (21,2%). Επίσης υποστήριξαν ότι γνωρίζουν το αντικείμενο της Κοινωνικής Πολιτικής (70,2%) και το βρίσκουν ιδιαίτερα ενδιαφέρον (85,1%).

Επίσης, οι πτυχιούχοι του Τμήματος, το 2014 και πριν από την ορκωμοσία τους, συμπλήρωσαν ένα ειδικά σχεδιασμένο ερωτηματολόγιο με το οποίο διερευνήθηκε η ικανοποίησή τους από τις σπουδές τους στο Τμήμα, η άποψή τους για το περιεχόμενο των σπουδών τους, καθώς και η εκτίμησή τους για τη συμβολή του στην επαγγελματική τους σταδιοδρομία.

Ως παράδειγμα πρώτης αποτίμησης επαγγελματικής απορρόφησης των αποφοίτων του Τμήματος στην αγορά εργασίας αποτέλεσε η έρευνα για την απορρόφηση των πτυχιούχων Πανεπιστημίου που επιμελήθηκε η καθηγήτρια του Τμήματος, Μαρία Καραμεσίνη. Παρά το γεγονός ότι τα γραφεία διασύνδεσης των πανεπιστημίων δεν καταγράφουν συστηματικά την επαγγελματική απορρόφηση των αποφοίτων, η εν λόγω έρευνα αποτέλεσε μία από τις σπάνιες έρευνες που έχουν εκπονηθεί σ' αυτό το πεδίο και από την οποία απορρέει μία πολύ θετική εικόνα για τις προοπτικές επαγγελματικής απορρόφησης των αποφοίτων του ΠΠΣ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής συγκριτικά με τους αποφοίτους άλλων ΠΠΣ σε παρεμφερή επιστημονικά πεδία και δεδομένης της δυσμενούς οικονομικής συγκυρίας. Οι απόφοιτοι του Τμήματος απασχολούνται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα σε ευρύ φάσμα αντικειμένων. Σύμφωνα με την εν λόγω έρευνα, το 26,9% ήταν πολύ ευχαριστημένοι/ες από τις σπουδές τους και το 44,8 ευχαριστημένοι/ες ενώ πολύ δυσαρεστημένοι ήταν μόλις το 1,7%. Επίσης, το 78% των αποφοίτων εργάζονταν (57,2% στον ιδιωτικό τομέα και 42,8% στο δημόσιο) κατά τη στιγμή της έρευνας, ενώ ήταν άνεργοι το 12,9%. Το 77,1% των απασχολούμενων αποφοίτων ήταν σε σταθερή απασχόληση και το 22,9% σε επισφαλείς θέσεις εργασίας, το 66,3% ήταν ικανοποιημένοι από την εργασία τους και δυσκολίες στην ανεύρεση της πρώτης εργασίας αντιμετώπισαν μόλις το 2,7%, αν και για το 43,5% των εργαζομένων η εργασία δεν αντιστοιχούσε στο αντικείμενο των σπουδών τους σύμφωνα με τους/τις ίδιους/ες (βλ. Καραμεσίνη Μ., 2008. *Η Απορρόφηση των Πτυχιούχων Πανεπιστημίου στην Αγορά Εργασίας*, Αθήνα, Διόνικος).

Επίσης, μέλη ΔΕΠ και ερευνητές/τριες του Τμήματος αποτέλεσαν την εθνική ερευνητική ομάδα για την Ελλάδα στην ευρωπαϊκή πιλοτική έρευνα αποφοίτων EUROGRADUATE η οποία ξεκίνησε το 2018 και μόλις ολοκληρώθηκε (βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/research/activity/projects/317-erasmus-eurograduate-pilot-survey>). Τα δεδομένα είναι σε διαδικασία ανάλυσης. Ενδεικτικά αναφέρονται αποτελέσματα που αφορούν σε 27 αποφοίτους του Τμήματος (εκ των οποίων οι 18 εργάζονται, οι 5 είναι άνεργοι, οι 2 συνεχίζουν την εκπαίδευσή τους και ο ένας κάτι άλλο). Με ποσοστιαία απόδοση, τα δεδομένα έχουν ως εξής: το 77,8% απάντησαν «κάνω κάτι χρήσιμο στη δουλειά μου», το 69,2% απάντησαν «εργάζομαι, εργάζομαι με παράλληλη φοίτηση», το 88,3% απάντησαν «μετρίως ικανοποιημένος/η, ικανοποιημένος/η, πολύ ικανοποιημένος/η από την εργασία

μου», το 37% απάντησαν «το εκπαιδευτικό επίπεδο μου είναι ανώτερο από αυτό που χρειάζεται για την εργασία μου».

Τέλος, προς την κατεύθυνση συστηματικών ερευνών για την απορρόφηση των αποφοίτων κατά επιστημονικό πεδίο, το Τμήμα συνεργάζεται συστηματικά με τον Σύλλογο Αποφοίτων Κοινωνικής Πολιτικής και ενημερώνεται υπό μορφή ανατροφοδότησης για την κατάσταση των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

8. ΔΗΜΟΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

ΤΑ ΑΕΙ ΕΙΝΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΜΕΝΑ ΝΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΟΥΝ ΤΙΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΕΣ ΤΟΥΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕ ΑΜΕΣΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟ ΤΡΟΠΟ. ΟΙ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΕΠΙΚΑΙΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΥΠΩΜΕΝΕΣ ΜΕ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΑΦΗΝΕΙΑ.

Στη νέα ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>) δημοσιοποιούνται όλα τα στοιχεία που αφορούν στην πληροφόρηση των διδασκόντων/ουσών του Τμήματος (μέλη ΔΕΠ, ΕΔΙΠ, διδάσκοντες ΕΣΠΑ και διδάσκοντες/ουσες με βάση το ΠΔ407/80), καθώς επίσης και των φοιτητών/τριών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και υποψήφιων διδασκόντων) και των ερευνητών/τριών (μεταδιδακτορικών ή μη) των Εργαστηρίων (Εργαστήριο Σπουδών Φύλου, Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής και Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων).

Το είδος της πληροφορίας που δημοσιοποιείται στην ιστοσελίδα του Τμήματος αφορά σε «στατικό» και «δυναμικό» περιεχόμενο. Πιο συγκεκριμένα:

Στατικό περιεχόμενο

- Πληροφορίες που αφορούν στο Τμήμα (π.χ. Ιστορία του Τμήματος, Οργάνωση του Τμήματος, Ανθρώπινο Δυναμικό, Πρόσβαση κλπ.)
- Πληροφορίες που αφορούν στις Σπουδές στο Τμήμα (Προπτυχιακές, Μεταπτυχιακές, Διδακτορικές, πληροφορίες για τις συνεργασίες του Τμήματος μέσω του προγράμματος Erasmus, κλπ.)
- Πληροφορίες που αφορούν στην Έρευνα (πληροφορίες για τις Ερευνητικές Μονάδες του Τμήματος, τα ερευνητικά προγράμματα, τις δημοσιεύσεις και τις Βιβλιοθήκες (κεντρική και βιβλιοθήκη Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής)
- Πληροφορίες που σχετίζονται με τη Γραμματεία, όπως Υπηρεσίες, Έντυπα και Επικοινωνία

Δυναμικό περιεχόμενο

- Πληροφορίες που σχετίζονται με ανακοινώσεις της Γραμματείας ταξινομημένες σε κατηγορίες (Προπτυχιακά, Μεταπτυχιακά, Εκδηλώσεις, Εγγραφές, Κατατακτήριες, Συνελεύσεις, Προγράμματα, Πρακτική Άσκηση, Εγγραφές, Προκηρύξεις, Κοσμητεία, Γενικές)
- Πληροφορίες για Γεγονότα που διοργανώνει το Τμήμα (Συνέδριο, Ημερίδα, Κύκλος διαλέξεων / σεμιναρίου, Εκδήλωση, Θερινό σχολείο, κλπ.), και
- Τελευταία νέα που αφορούν καινούρια ερευνητικά προγράμματα, τη διοργάνωση εκπαιδευτικής επίσκεψης, τη δραστηριότητα των μελών του Τμήματος, παρουσιάσεις βιβλίων, κ.ά.

Τα μέσα επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται για τη δημοσιοποίηση των πληροφοριών στηρίζονται κυρίως στις νέες τεχνολογίες της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών και ιδιαίτερα της ηλεκτρονικής δημοσίευσης στην ιστοσελίδα των Τμήματος. Παρόλα αυτά χρησιμοποιείται ανά περίπτωση και έντυπο υλικό (π.χ. αφίσες των εκδηλώσεων, προγράμματα ημερίδας, κ.ά.) τα οποία αναρτώνται στους πίνακες ανακοινώσεων του Παντείου Πανεπιστημίου. Επιπλέον, πληροφορίες και ενημερωτικό υλικό για τις δράσεις του Τμήματος δύνανται να αποσταλούν και ηλεκτρονικά σε λίστες ηλεκτρονικών διευθύνσεων.

Το Τμήμα αναρτά στην ιστοσελίδα του όλα τα απαραίτητα έγγραφα που αφορούν την πλήρη ενημέρωση των φοιτητών/τριών και των διδασκόντων/διδασκουσών του. Πιο συγκεκριμένα, στην ιστοσελίδα αναρτώνται οι κανονισμοί σπουδών (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών), οι οδηγοί σπουδών, οι οδηγίες συγγραφής των εργασιών (πτυχιακών εργασιών, διπλωματικών εργασιών και διδακτορικών διατριβών), πληροφορίες για τα διδασκόμενα μαθήματα (π.χ. περιγράμματα μαθημάτων, διδάσκοντες/διδάσκουσες, κλπ), ώρες υποδοχής των μελών ΔΕΠ κ.ά. Αναρτώνται επίσης ενημερωτικά φυλλάδια και προγράμματα για όλες τις εκδηλώσεις του Τμήματος, πληροφορίες για τα ερευνητικά προγράμματα των μελών ΔΕΠ του Τμήματος, για τις συνεργασίες του Τμήματος με άλλα Πανεπιστήμια μέσω του προγράμματος Erasmus κ.ά..

Το Τμήμα επιτυγχάνει την αντικειμενικότητα και τη σαφήνεια της πληροφόρησης με ποικίλους τρόπους:

- Το στατικό περιεχόμενο (π.χ. οι οδηγοί σπουδών του επόμενου ακαδημαϊκού έτους) ελέγχεται και αποφασίζεται από τις αντίστοιχες επιτροπές (προπτυχιακών, μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών) και επικυρώνεται από τη Συνέλευση.
- Το δυναμικό περιεχόμενο (π.χ. εκδηλώσεις, νέα, κλπ.) ελέγχεται και καθορίζεται από τριμελή επιτροπή που αποτελείται από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος (τον/την πρόεδρο του Τμήματος, τον/την διευθυντή/τρια του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών και την υπεύθυνη για τη διαχείριση της ιστοσελίδας).
- Το υπεύθυνο για την ιστοσελίδα μέλος της επιτροπής φροντίζει για την άμεση επικαιροποίηση των πληροφοριών που παρουσιάζονται στο διαδίκτυο και βρίσκεται σε άμεση επικοινωνία με τα υπόλοιπα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος και τη Γραμματεία.

9. ΣΥΝΕΧΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΑ ΑΕΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΔΙΑΘΕΤΟΥΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΟΠΟΙΟΥ ΘΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ ΕΛΕΓΧΟ ΚΑΙ ΕΤΗΣΙΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥΣ, ΕΤΣΙ ΩΣΤΕ, ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΕΩΝ, ΝΑ ΕΠΙΤΥΓΧΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΟΡΙΣΘΕΙ, ΜΕ ΤΕΛΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΗ ΣΥΝΕΧΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥΣ. ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΑΝΩΤΕΡΩ ΔΡΑΣΕΩΝ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΑ Η ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ.

Η ΟΜΕΑ συνεργάζεται με τα μέλη ΔΕΠ για τη συμπλήρωση των ατομικών απογραφικών δελτίων, των απογραφικών δελτίων των μαθημάτων αλλά και για τη διακίνηση των ερωτηματολογίων αξιολόγησης των μαθημάτων από τους/τις φοιτητές/τριες. Στα επιμέρους αυτά στάδια αξιολόγησης, η ΟΜΕΑ βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με τις δομές της ΜΟΔΙΠ για τη στήριξή της στην απαραίτητη υλικοτεχνική υποδομή (παροχή ειδικών εντύπων αξιολόγησης κατά περίπτωση, συλλογή και επεξεργασία στοιχείων των ερωτηματολογίων προς τους/τις φοιτητές/τριες, κοκ), την παροχή απαραίτητων πληροφοριών, διευκρινίσεων και γενικότερα υποστήριξης για την αποτελεσματική διαδικασία αξιολόγησης, και τέλος τεχνικές εκθέσεις σχετικά με δείκτες αξιολόγησης μαθημάτων και διδασκόντων/-ουσών, απαραίτητες στις διαδικασίες αναμόρφωσης/επικαιροποίησης του Οδηγού και του Κανονισμού Σπουδών και κατά τις εξελίξεις των μελών ΔΕΠ.

Τα στοιχεία που αντλούνται από τα απογραφικά δελτία διδασκόντων/ουσών και των μαθημάτων τους, καθώς και από τα ερωτηματολόγια των φοιτητών/τριών συζητούνται εκτενώς στις Συνελεύσεις του Τμήματος και στις επιμέρους Επιτροπές Σπουδών (ΠΠΣ, ΠΜΣ), καθώς και στα αρμόδια όργανα του Εργαστηρίου Φύλου, του Εργαστηρίου Κοινωνικής Πολιτικής, και του Εργαστηρίου Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων, για τη βελτίωση του έργου τους.

Η επανεκτίμηση, αναπροσαρμογή και επικαιροποίηση της ύλης των διδασκόμενων μαθημάτων, σεμιναρίων και λοιπών μαθημάτων αυτενέργειας του Τμήματος, γίνεται με βάση την έρευνα που διεξάγει το κάθε μέλος ΔΕΠ προσωπικά και σε συνεργασία με συναδέλφους συναφών αλλά και διαφορετικών γνωστικών αντικειμένων του Τμήματος, αλλά και άλλων Τμημάτων, καθώς και με βάση τη συνεργασία με συναδέλφους από το εξωτερικό. Επίσης, η ανανέωση της ύλης γίνεται με βάση τη συμμετοχή των μελών ΔΕΠ σε συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια, ερευνητικά προγράμματα κ.λπ. Οι δράσεις αυτές συμβάλλουν στην παραγωγή δημοσιεύσεων των μελών ΔΕΠ, που με τη σειρά τους εμπλουτίζουν το υλικό των μαθημάτων και κατ' επέκταση συμβάλλουν στην επικαιροποίηση της ύλης τους. Περισσότερες πληροφορίες μπορούν να αντληθούν και από τα βιογραφικά σημειώματα των μελών ΔΕΠ που βρίσκονται αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>). Από τα παραπάνω προκύπτει ότι η ανανέωση του ΠΠΣ τροφοδοτείται από την εξέλιξη των γνωστικών αντικειμένων, των επιστημονικών-ερευνητικών ενδιαφερόντων των μελών ΔΕΠ, αλλά και των ενδιαφερόντων των φοιτητών/τριών, οι οποίοι/ες μυσούνται στην ερευνητική σκέψη και διαδικασία, ιδιαίτερα στο πλαίσιο των μαθημάτων αυτενέργειας που προσφέρει το Τμήμα.

Το νέο ΠΠΣ ανανεώθηκε με την αύξηση του αριθμού των προσφερόμενων Σεμιναρίων (που μάλιστα έγινε υποχρεωτική η επιλογή τους) σε ερευνητικά θέματα αιχμής, καθώς ένα αρνητικό σημείο του παλιού ΠΠΣ, που εντοπίστηκε, ήταν η σχετικά περιορισμένη αυτενέργεια των φοιτητών/τριών.

Καθώς εντοπίστηκαν ελλείψεις σε συγκεκριμένα γνωστικά αντικείμενα (λόγω της συνταξιοδότησης μελών ΔΕΠ, των αναστολών καθηκόντων ορισμένων μελών ΔΕΠ κ.λπ.) έγινε προσπάθεια αρκετά αντικείμενα να καλυφθούν από νέους/νέες επιστήμονες (διδάσκοντες/ουσες ΕΣΠΑ, διδάσκοντες/ουσες σύμφωνα με το Π.Δ. 407, ΕΔΙΠ κ.λπ.). Επίσης, η μετακίνηση τριών μελών ΔΕΠ προς το Τμήμα (όπως προαναφέρθηκε) συνέβαλε στην κάλυψη μαθημάτων του Τμήματος σε γνωστικά αντικείμενα αιχμής.

Ακόμη, τυχόν αρνητικά σημεία του συνόλου του παρεχόμενου διδακτικού έργου των μελών ΔΕΠ έγινε προσπάθεια να αρθούν μέσα από τη λειτουργία του Γραφείου παραπόνων του Τμήματος.

Συνολικά, τα θετικά σημεία του ΠΠΣ (όπως προκύπτουν μεταξύ άλλων και από τη θετική ανταπόκριση των φοιτητών/τριών) ενισχύονται μέσα από την καθιέρωση αρκετών γνωστικών αντικειμένων στο ΠΠΣ (όπως προκύπτει από τη μετάβαση από το παλιό στο νέο ΠΠΣ).

Το ΠΠΣ παρακολουθείται από τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος τόσο ατομικά όσο και συλλογικά στο πλαίσιο της Συνέλευσης του Τμήματος. Πριν τις αλλαγές στο ΠΠΣ κάθε έτος, έχουν προηγηθεί εργασίες και συνεδριάσεις της Επιτροπής ΠΠΣ. Η Επιτροπή ΠΠΣ εισηγείται στη Συνέλευση του Τμήματος αλλαγές στο ΠΠΣ προς την κατεύθυνση της βελτίωσής του. Και αντιστρόφως, οι συλλογικές συζητήσεις στη Συνέλευση του Τμήματος και η επεξεργασία όλων των επιχειρημάτων και των προτάσεων της Επιτροπής ΠΠΣ συμβάλλουν στην πραγματοποίηση των παρεμβάσεων ανανέωσης και εξέλιξης του ΠΠΣ.

Όπως φαίνεται μέσα από την αναμόρφωση του ΠΠΣ, έγινε προσπάθεια να επιτευχθούν σε μεγαλύτερο βαθμό τα μαθησιακά αποτελέσματα, μέσω της αύξησης της μαθημάτων αυτενέργειας και μέσω της ενδυνάμωσης του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης.

Πριν δύο χρόνια, συγκεκριμένα τον Ιούλιο του 2018 πραγματοποιήθηκε εσωτερική αξιολόγηση του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών με στόχο την πρώτη αποτίμησή του και την προσπάθεια άμεσης βελτίωσης των καταγεγραμμένων προβλημάτων εφαρμογής του [\(\[http://socialpolicy.panteion.gr/sites/default/files/inline-files/%CE%A0%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A4%CE%9C%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7_2018.pdf\]\(http://socialpolicy.panteion.gr/sites/default/files/inline-files/%CE%A0%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A4%CE%9C%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7_2018.pdf\)\)](http://socialpolicy.panteion.gr/sites/default/files/inline-files/%CE%A0%CE%99%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A4%CE%9C%CE%9A%CE%9F%CE%99%CE%9D%CE%A0%CE%9F%CE%9B%CE%88%CE%BA%CE%B8%CE%B5%CF%83%CE%B7_2018.pdf)

10. ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΠΣ

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΥΠΟΒΑΛΛΟΝΤΑΙ ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΩΝ ΠΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΔΙΠ, ΜΕ ΣΚΟΠΟ ΤΗΝ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥΣ. Η ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΘΟΡΙΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΔΙΠ.

Η τελευταία εξωτερική αξιολόγηση του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής έλαβε χώρα το έτος 2014. Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης επισκέφθηκε το Τμήμα το χρονικό διάστημα 17-19 Φεβρουαρίου 2014 και εργάστηκε για την ολοκλήρωση της έκθεσής της έως τις 22 Φεβρουαρίου 2014. Η έκθεση εξωτερικής αξιολόγησης εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2014.

Οι συστάσεις της Επιτροπής Εξωτερικής Αξιολόγησης αξιοποιήθηκαν από την ακαδημαϊκή μονάδα σε ένα ποσοστό 70%.

Όσον αφορά στο **αναλυτικό πρόγραμμα** του ΠΠΣ του Τμήματος, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε τον προσανατολισμό του Τμήματος στο παγκοσμιοποιημένο πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα οι τρέχουσες συζητήσεις της κοινωνικής πολιτικής και όχι η επικέντρωση σε τοπικά ζητήματα μόνο. Το Τμήμα θεωρεί ότι η ανάλυση – ερμηνεία ζητημάτων τοπικού ενδιαφέροντος που εντάσσονται στο διεπιστημονικό πεδίο της Κοινωνικής Πολιτικής αποτελεί συμβολή του Τμήματος στη βελτίωση σχετικών πολιτικών σε τοπικό επίπεδο. Ωστόσο, το Τμήμα έχει αυξήσει την εξωστρέφειά του, όπως προκύπτει από τη διδασκαλία μαθημάτων που εντάσσονται στο ευρύ πεδίο της συγκριτικής κοινωνικής επιστήμης, αλλά και από τις συμμετοχές πολλών μελών ΔΕΠ σε χρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση ερευνητικά προγράμματα και την αύξηση των δημοσιεύσεων τους σε διεθνή περιοδικά.

Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης επεσήμανε τον υπερβολικά μεγάλο αριθμό μαθημάτων (υποχρεωτικών και επιλογής). Το Τμήμα, στην αναμόρφωση του ΠΠΣ, μείωσε τον αριθμό των μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου και αύξησε την αυτενέργεια των φοιτητών/τριών μέσα από την αύξηση των προσφερόμενων σεμιναρίων και την υποχρεωτικότητα όσον αφορά την επιλογή τους. Η Επιτροπή άσκησε κριτική στις κατευθύνσεις του παλιού ΠΠΣ που οδηγούσαν σε μια άτυπη εξειδίκευση και πρότειναν ένα αναλυτικό πρόγραμμα πιο εστιασμένο, το οποίο θα παρέχει ένα πιο ομοιόμορφο σύνολο γνώσεων. Το νέο ΠΠΣ δεν έχει κατευθύνσεις.

Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε αλλαγές στη σύνθεση της Επιτροπής ΠΠΣ. Κάθε χρόνο η Συνέλευση του Τμήματος ορίζει την Επιτροπή ΠΠΣ και έχουν υπάρξει αλλαγές των μελών της από τότε. Επίσης, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε να υπάρξει διεθνής προτεινόμενη βιβλιογραφία σε πολλά μαθήματα του ΠΠΣ. Πράγματι, σε πολλά μαθήματα προτείνεται διεθνής βιβλιογραφία, όπως μπορεί να διαπιστωθεί και από τα Περιγράμματα των μαθημάτων. Η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε επίσης το Τμήμα να ανεβάζει τις αρχικές σημειώσεις διαλέξεων, δηλαδή παρουσιάσεις Power Point κλπ. Κάτι τέτοιο αφήνεται βέβαια στη διακριτική ευχέρεια του κάθε μέλους ΔΕΠ αλλά καθίσταται πλέον δυνατό μέσα από τη λειτουργία της νέας ιστοσελίδας του Τμήματος (<http://socialpolicy.panteion.gr/>), αλλά και μέσω της χρήσης του Open e-Class. Τέλος, όσον αφορά στο αναλυτικό πρόγραμμα, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης πρότεινε την έμφαση και την υιοθέτηση της φιλοσοφίας των ECTS (που

αντικατοπτρίζουν τον φόρτο εργασίας των φοιτητών/τριών) αντί των διδακτικών μονάδων. Στο νέο ΠΠΣ, το Τμήμα αποδίδει πλέον διαφορετικά ECTS στα μαθήματα και τα σεμινάρια (6ECTS και 12ECTS αντίστοιχα, ενώ η πτυχιακή εργασία έχει τη βαρύτητα των 18 ECTS).

Όσον αφορά στη **διδασκαλία**, η Επιτροπή Εξωτερικής Αξιολόγησης επεσήμανε τη μη υποχρεωτικότητα παρακολούθησης των μαθημάτων και τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας (διαλέξεις) που δεν εστιάζουν στη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων. Το Τμήμα έλαβε υπόψη αυτή την παρατήρηση και προέβη, όπως προαναφέρθηκε, στην αύξηση των προσφερόμενων σεμιναρίων (με υποχρεωτικές εργασίες και συνεπώς, αύξηση της αυτενέργειας των φοιτητών/τριών) και στην υποχρεωτικότητα στην επιλογή τους.

Όσον αφορά στην **έρευνα**, η Επιτροπή πρότεινε μια πιο ολοκληρωμένη ερευνητική στρατηγική του Τμήματος και οι ενέργειες του Τμήματος προς αυτή την κατεύθυνση φαίνονται μέσα από την αύξηση των διεθνών ερευνητικών προγραμμάτων που διεξάγονται στο Κέντρο Κοινωνικής Πολιτικής (μετεξέλιξη του ΚΕΚΜΟΚΟΠ) και στο Εργαστήριο Φύλου (βλ. Β10), και τα δύο εκ των οποίων έλαβαν πολύ θετικά σχόλια. Διεθνή προγράμματα και επιπλέον δράσεις διεξάγονται και στα δύο νεοσύστατα Εργαστήρια, Εργαστήριο Κοινωνικής Πολιτικής και Εργαστήριο Κοινωνικής Στατιστικής και Ανάλυσης Δεδομένων (βλ. Β10). Αυξήθηκαν οι δημοσιεύσεις σε διεθνή περιοδικά και οι συμμετοχές των μελών ΔΕΠ σε διεθνή συνέδρια. Μάλιστα, διεθνή συνέδρια διοργανώθηκαν στο Πάντειο, στα οποία είχαν ηγετικό ρόλο στην Οργανωτική τους Επιτροπή μέλη ΔΕΠ του Τμήματος. Επίσης, διοργανώθηκαν σεμινάρια, διαλέξεις με προσκεκλημένους/ες ομιλητές/τριες από τη διεθνή ακαδημαϊκή κοινότητα κλπ. (για περισσότερες βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

Το Τμήμα διενήργησε εσωτερική αξιολόγηση το 2018, με όλα τα δεδομένα που απαιτούνται στη διαδικασία πιστοποίησης (για περισσότερες πληροφορίες βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/node/863>).

Τέλος, από την τελευταία εξωτερική αξιολόγηση έως σήμερα, σημειώθηκαν ορισμένα σημαντικά γεγονότα, όπως βραβεύσεις μελών ΔΕΠ του Τμήματος. Συγκεκριμένα, ο επίκουρος καθηγητής Άκης Λελεδάκης έλαβε υποτροφία του Ιδρύματος Fulbright για έρευνα στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια - Λος Αντζελες (UCLA) (Ιανουάριος - Μάιος 2016). Στο πλαίσιο της διοργάνωσης του 13^{ου} Συνεδρίου της Ευρωπαϊκής Κοινωνιολογικής Εταιρείας (European Sociological Association), 2017, βραβεύτηκαν κάποια μέλη της Local Organising Committee, μεταξύ των οποίων και η νυν Πρόεδρος του Τμήματος, η καθηγήτρια Δέσποινα Παπαδοπούλου (βλ. το βίντεο της βράβευσης: <https://www.youtube.com/watch?v=vnrqvhdL1tY>). Ο καθηγητής Σταύρος Μαυρουδέας έλαβε βραβείο (2018) της World Association of Political Economy (WAPE) για «Εξέχουσα Συνεισφορά στην Πολιτική Οικονομία στον 21^ο αιώνα» ('Distinguished Achievement Award on World Political Economy of the Twenty-first Century') με το βιβλίο *Greek Capitalism in Crisis* (Routledge).

Στις διακρίσεις των μελών ΔΕΠ του Τμήματος συμπεριλαμβάνονται οι συμμετοχές τους σε διοικητικά συμβούλια διεθνών και ελληνικών επιστημονικών εταιρειών – ενώσεων, η συμμετοχή τους ως μέλη συντακτικών και επιστημονικών επιτροπών έγκριτων διεθνών και ελληνικών επιστημονικών περιοδικών, η συμμετοχή τους ως μέλη των οργανωτικών / επιστημονικών επιτροπών διεθνών

συνεδρίων, οι δράσεις τους ως κεντρικοί/ές ομιλητές/τριες σε διεθνή σημαντικά συνέδρια (βλ. Β.10.5). Επίσης πολλά μέλη ΔΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής έχουν συμμετάσχει ως προσκεκλημένοι/ες ομιλητές/τριες σε συνέδρια και ημερίδες στην Ελλάδα, έχουν διατελέσει αξιολογητές/τριες ερευνητικών προγραμμάτων κ.ά. Περισσότερες πληροφορίες για την ακαδημαϊκή παρουσία των μελών ΔΕΠ του Τμήματος Κοινωνικής Πολιτικής μπορούν να αντληθούν από τα βιογραφικά τους σημειώματα, που είναι αναρτημένα στην ιστοσελίδα του Τμήματος (βλ. <http://socialpolicy.panteion.gr/>).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Περισσότερα δεδομένα για τη λειτουργία του Τμήματος, με έμφαση στο ΠΠΣ, βρίσκονται στο Β9. *Το σύνολο των απαιτούμενων δεδομένων ποιότητας* (ενότητες: Τμήμα, ΠΠΣ του ολοκληρωμένου πληροφοριακού Συστήματος Ποιότητας ΟΠΕΣΠ για τα ακ. έτη 2015-16, 2016-17, 2017-18 και 2018-19).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΦΑΚΕΛΟΥ

- B1. Πρόταση Πιστοποίησης του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος**
- B2. Πολιτική Ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών**
- B3. Οδηγός Σπουδών Ακαδημαϊκού Έτους 2019-20**
- B4.1 Κανονισμός Προγράμματος του ακαδημαϊκού έτους 2019-20**
- B4.2 Κανονισμός κινητικότητας με βάση τα προγράμματα του Έρασμου και του Έρασμου +**
- B4.3 Κανονισμός Πρακτικής Άσκησης**
- B5. Αναλυτικά Περιγράμματα Μαθημάτων του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών σύμφωνα με τα πρότυπο της ΑΔΙΠ**
- B6. Στοχοθεσία Ποιότητας του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών**
- B7. Ανάλυση Ερωτηματολογίων: Οι απόψεις των φοιτητών για τα προσφερόμενα μαθήματα**
- B8. Αποτελέσματα εσωτερικής αξιολόγησης του Προγράμματος Προπτυχιακών Σπουδών από τη ΜΟΔΙΠ του Ιδρύματος**
- B9. Το σύνολο των απαιτούμενων δεδομένων ποιότητας για τα ακαδημαϊκά έτη 2015-2019**
  - **B9.1.1 Ταυτότητα Τμήματος ακ. έτος 2018-19**
  - **B9.1.2 Γενικά Στοιχεία ΠΠΣ ακ. έτος 2018-19**
  - **B9.2.1 Ταυτότητα Τμήματος ακ. έτος 2017-18**
  - **B9.2.2 Γενικά Στοιχεία ΠΠΣ ακ. έτος 2017-18**
  - **B9.3.1 Ταυτότητα Τμήματος ακ. έτος 2016-17**
  - **B9.3.2 Γενικά Στοιχεία ΠΠΣ ακ. έτος 2016-17**
  - **B9.4.1 Ταυτότητα Τμήματος ακ. έτος 2015-16**
  - **B9.4.2 Γενικά Στοιχεία ΠΠΣ ακ. έτος 2015-16**
- B10.1 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Ερευνητική Στρατηγική του Τμήματος**
- B10.2 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Παρουσίαση των Εργαστηρίων του Τμήματος**
- B10.3 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Επιστημονικές εκδηλώσεις: 2015-2019**
- B10.4 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Άλλα τεκμήρια ερευνητικής δραστηριότητας του Τμήματος. Νέοι ερευνητές και μεταδιδακτορική έρευνα.**
- B10.5 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Διοργάνωση σημαντικών επιστημονικών εκδηλώσεων με διεθνή διάσταση**
- B10.6 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Παράρτημα Διπλώματος**
- B10.7 Λοιπό υλικό τεκμηρίωσης: Επιτομή Στοιχείων του Αξιολογούμενου Τμήματος**